

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 679.

CHICAGO, ILL., 16. septembra (September 16th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

BREZ POSEBNEGA NASLOVA.

Nad šestnajst milijonov dolarjev bo porabila republikanska stranka za volilno kampanjo. "Jaz vem, da mnogo oseb prispeva v kampanjski fond republikanske stranke za namen, da se bo z bajoneti reševalo industrijalne spore." Teh besed ni izrekel socialist, ampak Mr. Cox, kandidat demokratske stranke za predsednika. To izjavo je podal na shodu v New Yorku in republikansko stranko je obdolžil, da zbira ogromen fond, da z njim kupi predsedništvo Zedinjenih držav.

Sedaj se vrši senatna preiskava na podlagi Coxove obdolžitve. Priče prihajajo in odhajajo, volilna korupejja se pa nadaljuje.

Demokratski člani senata očitajo republikanski večini, da preiskave ne vodi pravično, nego hoče z njo nasuti ljudstvu peska v oči in oprati stranko, katero zastopa. Pred preiskovalno komisijo je bil zaslišan tudi eden Coxovih kampanjskih managarjev, Mr. E. H. Moore, ki je podal zanimive izjave. Kot zaslišanec je obdolžil načelnika senatne komisije, republikanec Kenyona, da stori vse, da ne pride na dan pravi obtežilni material proti republikanski stranki. Ako bi hotel razgaliti korupcijo, bi to lahko storil v 24. urah. Kenyon je Mooru stavil vprašanje, naj pove imena tistih, ki so prispevali v kampanjski fond republikanske stranke za to, da bo republikanska administracija, če bo izvoljena, reševala industrijalne spore z oboroženo silo. Moore je odgovoril, da ne more trditi, ravno v kak namen so prispevali, ve pa, da so prispevatelji uradniki močnejše jeklarske korporacije ali bogati delničarji.

Šestnajst milijonov dolarjev so pripravljene žrtvovati ameriški kapitalisti samo za izvolitev predsednika. Ravno tako visoko svoto pa bodo potrošili tudi v kampanji za izvolitev kongresmanov, guvernerjev in drugih uradnikov, ki so pripadniki republikanske stranke. Listi prinašajo cele kolone gradiva o obdolžitvah in protiobdolžitvah republikancev in demokratov, kako hoče ena ali druga stranka priti na krmilo v Belo hišo s pomočjo milijonskih svot, ki jih prispevajo **PRIVATNI INTERESI**.

Že pri primarnih volitvah se je za kampanjo generala Wooda potrošilo tako veliko svoto, da je korupejja, s katero se je hotelo nominirati tega moža, našla pri ljudstvu velik odpor in politični boski republikanske stranke so morali najti drugega kandidata. Ampak Wood je mož, ki zna rabiti **BAJONETE** za reševanje industrijalnih sporov in njega je želel Wall Street v Belo hišo.

Tudi Harding je popolnoma zanesljiv in investicija 16 milijonov dolarjev v njegovo službovanje se

bo finančnikom dobro obrestovala, če se bo moglo s temi milijoni pridobiti večino ameriških volilcev za Hardinga in ostale republikanske kandidate.

Že to, da se v dnevnem časopisu piše o takih aferah, da se priobčajo izjave, kako se bodo reševali industrijalni spori, če bo izvoljen republikanski kandidat v Belo hišo, bi lahko odprlo volilcem oči. Na milijone iztisov prihaja časopisje med ameriško delavstvo, toda takih afer ne čita. To je le za ljudi, ki se zanimajo za politiko. Za maso pa je važnejše čitanje podrobnosti o razporoki Mary Pickford, o zastrupljenju ameriške igralke Olive Thomas Pickford v Parizu, o rokoborbah profesionalnih pretepačev itd. Drugače je ameriško delavstvo ljudstvo boljševiško in simpatizira z Rusijo. V jeseni pa bo na voliščih oddalo milijone svojih glasov republikancem in demokratom, ker ne pusti, da bi se ta dežela pravičnosti in ameriških principov omadeževala s socialistično zmago.

Za delavstvo ne dela razlike, dali sedi v Washingtonu republikanska ali demokratična administracija. Obe sta zagovornici privatnih interesov in privatni interesi vodijo obe stranki. Ljudstvo kot tako nima v njih ničesar odločevati.

Kampanjski boj demokratične in republikanske stranke se suče okoli vprašanja, dali naj Zedinjene države pristopijo v ligo narodov, kakor jo je zasnovala versailleska konferenca, ali ne. Demokratje so za pristop, republikanci proti. Medtem pa ima ta republika mnoga važnejša vprašanja v svoji notranjosti, kot pa je skrupčan nestvor lige narodov, ki je delo očetov mirovne pogodbe za trajen mir in demokracijo. Teh notranjih vprašanj se obe stranki previdno izogibljeti, dasiravno je socialistični kandidat za podpredsednika Seymour Stedman, pozval demokratskega predsedniškega kandidata na debato, da se v pričo ljudstva preročeta vprašanja, ki direktno zadenejo prebivalstvo najbogatejše države na svetu. In za ljudstvo je vendarle najvažnejše vprašanje, ali naj tudi v bodoče ostane vse "narodno" bogastvo v posesti malega števila privilegiranega razreda, ali pa naj vsaj del tega bogastva postane res narodova last. Da se pa ljudstvo ne bo zanimalo za taka vprašanja, je treba potrošiti 16 milijonov, ali če je potrebno tudi 32 milijonov dolarjev, da se odvrne od domačih vprašanj in se ga za-interesira na vprašanja izven ameriških mej n. pr. v ligo narodov, o kateri lahko danes že vsakdo, ki količkaj pozna mednarodna vprašanja, ve, da sploh ni lige narodov.

Zakaj je mogoče v deželi, kjer je časopisje tako razvito kakor nikjer drugje na svetu, kjer se izda več knjig, kakor med katerikoli drugim narodom, kjer je na vsakem tretjem vogalu kinemotograf, kjer se vrše shodi na vogalih cestnih križišč, v dvoranah in gledališčih, kjer analfabetov sploh ni, razun na jugu, zakaj je torej mogoče v taki deželi toliko politične nezrelosti, kakor jo je v naši proslavljeni državi oportunitete. Delavsko ljudstvo je v večini. Na milijone ga je skoro vsako leto na štrajkih in ob takih prilikah je proti delavstvu v boju ves aparat, ki ga je izvolilo DELAVSTVO v javne urade. In to se leto za letom ponavlja. Vsak ameriški delavec čita in povprečen Amerikanec čita več kakor povprečen Slovenec v tej deželi.

Kakor pa je važno, kaj kdo čita, ni nič manj važno, kako čita. Ameriško ljudstvo se je naučilo higijene, kakor noben drug narod. Ameriško delavstvo verjame v udobno življenje in je storilo vse, kar je s svojimi zmožnostmi moglo, da se je ustvaril takozvani "American standard of living", kar znači v širšem pomenu besede, da ne živi ljudstvo nobene države tako udobno, kakor ameriško ljudstvo. Klavirji in avtomobili niso pri ameriških delavskih družinah nobena redkost. Ampak čitati z mislijo se ni naučilo. Čitanje se vrši avtomatično, in zato se pri večini tega delavstva zamanj išče samostojnega mišljenja. Veliki dnevnik in kinemotografi ter druga kapitalistična propaganda, zavita v zastavo patriotizma, je otrpnila samostojno mišljenje ameriškega delavca in zato so pri nas Gompersi mogoči. Zato je mogoče, da je en del železničarskega delavstva na stavki, medtem, ko je drugi del ostal na poslu in oba sta organizirana. Zato je mogoče, da so vse večje stavke, kot n. pr. v jeklarski industriji, izgubljene in da družbe s pomočjo svojih plačanih in neplačanih agentov sejejo v vse unije razdor, hujskajo in intrigirajo, pri delu pa jim pomagajo sodišča, kadar je potrebno tudi policija in vojaštvo ter vsi javni uradni aparati. Zato je mogoče, da nima A. F. of L. nobenega političnega vpliva, razun v kolikor ga ji dovoli demokratska stranka, ki pa zahteva za protiuslugo, da razni Gompersi agitirajo zanjo pri volitvah. Vse to je v Ameriki mogoče, ker ljudstvo ne zna čitati z razumom, ker ne zna samostojno presojudati tega, kar čita. Ker ne zna tega, se tudi ne zaveda važnosti delavskega časopisja, ampak sega po tistem, ki je ceneje in ki ima tudi večji obseg od delavskih listov. O ameriškem delavstvu pa se mora priznati, da ni hlapčevsko po svoji naturi. Najbrže ni najti med nobenim delavstvom toliko ponosa, kakor med ameriškim. Vladajoči razred pa se je znal prilagoditi tudi temu in s svojo spretnostjo je vedno držal mase ameriškega delavstva nedostopne socialističnim navkom. Sovraži vse, kar je inozemskega — in tudi socializem je inozemska iznajdba. In ameriški delavec ga je prav zato sovražil. Preziral je ponižne, zanemarjene, skromne in ignorantne Evropejce in sovražil je socializem, ki si ga je slikal kot iznajdbo najzaostalejše mase delavstva iz južne Evrope, ki je prihajala v

Ameriko. Da je imel tako mnenje, je skrbela kapitalistična propaganda z neprekosljivo dovršenostjo.

Pri prihodnjih volitvah bo najbrže še odločeval denar; to je, tisti, ki ga bo več potrošil, bo tudi izvoljen. Ampak socializem ameriškega delavstvu ni več tako tuj kakor je bil pred vojno. Preveč agitirajo zanj tisti, ki imajo ravno nasproten namen in če kapitalistični list le prevečkrat zapiše besedo socializem, se bo redni čitatelj takega lista vprašal: "Kaj pa je prav zaprav socializem?" In pogovarjal se bo o njem v tovarni ali kjerkoli ima priložnost. Če ne bi bilo pred letom dni razpora v socialistični stranki, bi organizacija ne bila oslABLJENA in to leto bi lahko pričakovala več milijonov glasov, kar bi bil velikanski korak v bodočnost uspehov. Organizacije socialistične stranke se utrjujejo, zanimanje zanje med ljudstvom narašča in armada socialističnih volilcev bo jeseni ogromno narasla. Ampak to ni važno. Važnejše je, da se ljudstvo nauči pravilno čitati, da se nauči spoznati dobro čtivo od možganskega strupa, da se nauči spoznavati, kdo je in kdo ni za ljudske interese. Naloga socialistov je, da širijo svoje časopisje med maso. Poučiti jo moramo o socializmu pravočasno, da ne bo v temi in nepripravljena, kadar zavlada režim delavstva za delavstvo.

To, kar velja za angleško govoreče delavstvo, velja v veliki meri tudi za slovensko delavstvo v tej deželi. Tudi večina našega delavstva ne zna čitati tako, kot morajo čitati inteligentni ljudje. In ker je temu tako, je edini slovenski socialistični list težje razširjati, kot katerikoli drugi list; in tudi slovensko delavstvo je seveda radikalno in nsimpatizira z Rusijo, kakor ameriško.

Skozi desetletja vrše socialisti boj proti kapitalističnemu sistemu. Hujši boj pa je ta, ki ga morajo voditi proti ignorantnosti v masi. Milijone brošur, ogromno število knjig, milijone in milijone časopisja se je že razširilo med delavstvo, priredilo se je brezštevilo shodov, diskuzij, debat, in rezultat je le malo število delavske inteligence, to je inteligence, ki ni pohajala v višje šole, ampak se je naobrazila s čitanjem; to so tisti maloštevilni ljudje, ki so res ZNALI pravilno čitati in ti so najboljši agitatorji med delavsko maso. Brezbrižnost je druga sovražnica socialističnega gibanja. Zelo je razširjena tudi med tistim delavstvom, ki sicer ve, da je za delavstvo potrebno, da podpira SVOJE časopisje in utrjuje SVOJO organizacijo, ampak ne podpirajo niti socialističnega tiska niti niso člani socialistične organizacije. Indiferentnost in ignoranca sta dve največji oviri socialističnemu gibanju. Ignoranca in indiferentnost pa je še mnogo in zato je lahko razumljivo, zakaj hočejo ruski boljševiki vse centralizirati in zakaj jim je potrebna diktatura sedaj, ko so na krmilu. Ker se masa ni hotela zanimati za nič drugega, kakor za to kar jo je v njeni primitivnosti interesiralo, jo hočejo sedaj PRISILITI, da se zanima in da dela tako, kakor se ji ukazuje. Ruski revolucionarji, ki so žrtvovali vse v borbi proti carizmu in proti ljudski ignoranci, hočejo sedaj tudi nekakšno zadoščenje za svoje trdno preteklo delo. 600,000 članov ima ruska komunistična stranka in s tem števi-

lom je v stanu vladati narod, ki šteje čez sto milijonov duš. Pohajati mora v šole, v kinematografe in se učiti tako, kot hočejo diktatorji. Vsi listi so v njenih rokah, zato hoče tudi maso, ki jih bo znala čitati. Kakor rečemo: razumljivo je, da se poslužujejo te taktike po tolikih leta dela in boja proti reakciji in ignoranci.

Za socializem je boljša neprisiljena vzgoja in za socialistično družbo je potrebno intelgentno, zavedno ljudstvo, ki zna samostojno misliti in trezno delati. Diktatura, pa naj bo diktator kdorkoli, je vendarle diktatura. Da se je delavstvo izogne, naj se uči sedaj, ko ima priliko. Dovolj je socialistične literature, dovolj časopisja in drugih pripomočkov in v interesu družbe je, da se proletarijat uči spoznavati svoje bodoče naloge. Čitajte in zasledujte vse, kar se godi po svetu. Pri tem pa rabite za razsojanje vedno le zdrav razum. Stavite si vprašanja in sami si odgovarjate nanje. Potem šele se ozirajte na mnenja drugih in jih primerjajte s svojimi ter si iščite novih odgovorov. S takimi ljudmi se je dosegel ves tehnični in kulturni napredek človeške družbe in le s takimi se bo nadaljeval.

Francoska reakcija.

Ko je Nemčija nepričakovano udrila v Belgijo leta 1914, čimur so potem sledila splošna obsojanja Nemcev, za kar je predvsem skrbela oficijelna propaganda, je svet pozabil na dejstvo, da sta bili Nemčija in Francija dve največji in nepopoljšljivi militaristični državi. Za Nemčijo je vsakdo vedel, da je militaristična, ampak napad na Belgijo in invazija do Marne je zastrla fakt, da ni bila Francija nič boljša.

Francoski militarizem se je odedoval s plaščem svobodoljubja in demokracije in nalagal milijone ljudi vse do časa, dokler niso dospeli v Pariz "slavni možje" in se poskrili v kletih versalske palače. Ko so prišli na dan z mirovno pogodbo, tedaj je militaristična Francija vrgla krinko z volčjega gobca in se pokazala svetu, kakšna je v resnici.

Kdor ni bil slep, je takoj videl, da ni bilo za las razlike med militarizmom Nemčije in Francije. Obe militaristični bandi sta delovali za cilj gospodujočega razreda in žrtvovali delavce in kmete obeh narodov poleg mnogih drugih narodov za dosego tega cilja. Bestijalnost in hudodelstvo nemškega militarizma sta se pokazala v Belgiji in drugod, bestijalnost in hudodelstvo francoskega militarizma se pa kaže danes ob Reni, v Šleziji in drugod. Francoski militarizem je prevzel vlogo nemškega militarizma na kontinentu in se postavlja za žandarja Evrope.

Ta vloga gospodujočega razreda na Francoskem ni nova. Ko se je po padcu Napoleona organizirala Sveta Alijanca, je Francija prevzela nalogo, da povrne Burboncem prestol na Španskem. Eno generacijo prej je Francija navduševala ves svet s svojimi revolucionarnimi in republikanskimi klici, toda Sveta Alijanca je diktirala, da se taki klici ne smejo nikdar več ponoviti. Španski tron je dobil zo-

pet Burbonca, ki je takoj obvestil druge vladarje v Evropi, da sklicuje konferenco v Pariz, na katero naj njegovi "dobri zavezniki" pošljejo zastopnike, da se bodo pogovorili, kako bi mogla Španija zadušiti revolucijo v svojih kolonijah v Ameriki.

Burbonec ni mogel najti boljšega mesta kot je Pariz za to konferenco. Pariz je takrat zopet bil gnezdo evropskih reakcionarjev, ki so kovali principe "reda in zakona", one principe, ki so zagledali luč sveta na dunajskem kongresu in radi katerih je Sveta Alijanca prisegla, da jih izvede s koalicijo evropskih bajonetov. Španski Burbonec so imeli namen strmoglaviti španske republike v Ameriki in jih ponovno anektirati.

Pol stoletja pozneje je francoska reakcija imela nov načrt za napad na Ameriko. Ob času civilne vojske v Združenih državah je cesar Napoleon III. poslal armado v Mehiko in ustanovil mehiško cesarstvo ter posadil na mehiški tron Habsburžana Maksimiljana. Sreča je bila, da so takrat imele Združene države Lincoln za predsednika, ki je po končani cilni vojni in zmagi nad sužnjedržci storil konec francoskim intrigam v Mehiki.

V zadnjih sto letih je bila Francija trikrat republika in trikrat monarhija, toda v svojem bistvu je bila militaristična, intrigarska in imperialistična. Danes je republika, za kar se ima zahvaliti pruskim militaristom, ki so potolkli zadnjega Napoleona pred petdesetimi leti, kljub temu pa ni nič boljša. V Parizu vladajo bankirji, kakor so vladali za časa cesarja. In kakor je pred sto leti postavila na španski tron Burbonca, tako bi danes rada postavila Romanovca nazaj na ruski tron. Takrat je bila monarhija, danes je republika, ampak njena vloga je enaka.

Francija je bila pred vojno ravno tako nazadnjaška, roparska sila kot je bila kajzerjeva Nemčija. Njeni zločini v Sibiriji, na Poljskem in v Rusiji, ki jih izvršuje že dve leti, kažejo, da njena temna preteklost še ni mrtva in da je njena vlada še vedno vlada bankirjev in veletrgovcev, ki ogrožajo svetovni mir.

Svet je simpatiziral s Francijo tekom vojne zaradi opustošenja njenih severnih pokrajin: danes se vidi, da je oficijelna, to je bankirska Francija zlorabila simpatije za svojo imperialistično politiko. Simpatije so bile na strani Francije zaradi tega, ker je slučajno nemška armada prej udarila na francoska tla, kot je pa francoska armada mogla udreti v Nemčijo. Kolikor je pruski militarizem prizadejal škode Franciji, bi bil francoski militarizem storil Nemčiji, če bi bil mogel.

Med vojno je bilo dosti kričanja, kako misli kajzer osvojiti vso Evropo, kako namerava potegniti železniško črto od Berlina do Bagdada, kako hoče podjarmiti Balkan itd.

Kaj pa danes delajo francoski bankirski kajzerji? Ali ne osvajajo gospodarstva v divji tekmi z angleškimi kajzarji cele Evrope? Ali niso potegnili železniško črto od Pariza čez Beograd do Carigrada? Mar si niso podjarmili Madžarsko in Bolgarsko? Ali ne ukazujejo Jugoslaviji, kako mora razpolagati z njenimi četmi? Niso li pograbili jeklarsko industrijo na Češkem in Poljskem? Ne vodijo li brutalno vojno

proti Rusiji za ekonomsko podjarmljenje ruskega naroda?

Nemško delavstvo je potrpežno s kajzerjem in njegovim militarizmom dokler ni bila mera polna; v odločilnem momentu je brenilo kajzerja in njegove oprode s tronov.

Francosko delavstvo, ki je pomagalo do demokracije v Nemčiji, je danes na slabšem kot je bilo pred vojno. Za plačilo, ker je prelivalo svojo srčno kri in pustilo na bojišču stotisoče svojih sinov, je zdaj zatirano in šikanirano kakor je bil prej nemški proletarijat in proletarijat na Ruskem.

Oficijalna Francija, "slavna zaveznica" Amerike, vlada bankirjev in velemešetarjev, bo grabila in rogovilila s svojimi barbarskimi zamorskimi četami na kontinentu Evrope toliko časa, da se zadavi in pade v roke francoskim delavcem in kmetov. Tedaj bo konec francoske reakcije.

Odlok tretje Internacionale.

Tiskovni urad ameriške socialistične stranke poroča, da je dobil newyorški židovski dnevnik Die Zeit od svojega poročevalca iz Berlina brezžično vest o odloku tretje Internacionale glede reorganizacije strank, ki pripadajo, oziroma bodo pripadale tretji Internacionali. Vest se glasi:

"Delegacija nemške neodvisne socialistične stranke se je ravnokar vrnila iz kongresa tretje Internacionale v Moskvi in prinesla s seboj o zborovanju poročilo, ki je zelo iznenadilo in razočaralo neodvisne socialiste. Moskovski kongres je zaključil, da se bo tretja Internacionala konstituirala v "zedinjeno centralistično komunistično internacionalno svetovno stranko". Stranke v različnih deželah, pripadajoče k tej svetovni komunistični stranki, se bodo smatrale kot njene sekcije. Pogoji, pod katerimi socialistične stranke lahko vstopijo v to Internacionalo, so sledeči: Sprejeti morajo komunistični program. Vsa njihova glasila morajo urejevati komunistični uredniki. Oportunisti, kot n. pr. Kautsky in Hilferding, dva voditelja nemških neodvisnih socialistov, Hillquit, voditelj ameriške socialistične stranke, Longuet iz Francije in McDonald iz Anglije morajo biti izključeni. Moskovska eksekutiva te svetovne stranke si pridrži pravico, da lahko zahteva izključenje katerikolega člana izmed raznih narodnostnih skupin in da se od nezaželenih članov, ki so zastopniki v parlamentih, zahteva resignacija. Narodnostne sekcije morajo organizirati komunistične skupine v tovarnah in komunistične unije. V armadah morajo širiti revolucionarno propagando. Vsaka narodnostna sekcija se bo morala imenovati komunistične stranke.

"Leipziger Volkzeitung", oficijalno glasilo nemške neodvisne socialistične stranke, je priobčila članek, v katerem izjavlja, da se pogoji moskovskega kongresa nesprenjivi in da so njegovi odloki zadali smrten udarec ideji združenja vsega revolucionarnega proletarijata".

Tiskovni urad ameriške socialistične stranke dodaja temu poročilu sledeči komentar: "Ta brzojavka dokazuje, da aplikacija socialistične stranke za vstop v tretjo Internacionalo ne bo sprejeta, kajti ameriška socialistična stranka je sklenila, da se pridruži moskovski Internacionali z gotovimi rezervacijami, s katerimi si hoče zasigurati neodvisnost kot stranka.

Izgleda, da to poročilo soglaša z deklaracijami in manifesti, ki jih je izdajal eksekutivni odbor tretje Internacionale in to poročilo je raditega najbrže resnično. Potreba previdnosti je bila, da je ameriška socialistična stranka prijavila svoj vstop v III. Internacionalo z rezervacijami in ta slučaj je dokaz, da je bila previdnost na mestu.

Socialistična stranka Zedinjenih držav ne more in ne bo sprejemala diktatov glede svoje notranje politike in glede reševanja domačih vprašanj od eksekutivnega odbora v Moskvi.

Zahteve moskovskega kongresa, kot so označene v tem poročilu, so tako absurdne in nemogoče, da jih ne bo sprejela nobena socialističnih strank zapadnih narodov. Poiskus, da se vsili te pogoje socialističnim strankam Zedinjenih Držav, Anglije, Francije in Nemčije, lahko doseže to, da se odtuji III. Internacionali mnogo simpatij in pomoči, ki jih je imela v imenovanih deželah. S to taktiko bo Moskva dosegla le, da bodo socialistične stranke zapadnih narodov šle na delo za organiziranje četrte Internacionale, ki bo dala pridruženim strankam potrebno avtonomijo, primerno reprezentacijo v odborih in kongresih in glas pri odločanjih o mednarodni politiki".

Dali je poročilo lista Die Zeit resnično ali ni resnično, to bo treba še počakati, da dobimo o zborovanju iz zaključkih tretje Internacionale zanesljivejša poročila. Tiskovni urad soc. stranke misli, da je resnično in to sklepa na podlagi prejšnjih izjav eksekutivnega odbora v Moskvi, ki soglašajo z zahtevami, navedenimi v tem poročilu.

Rusija je še vedno blokirana. Vsa njena sila, vse njene energije so vposljene za vojno proti notranjim in zunanjim sovražnikom. Njeno gospodarsko življenje je vsled vojne in blokade in vsled spremembe sistema, desorganizirano. Železniški promet je v kritičnem stanju. Odbor za obrambo je izdal naredbo za mobilizacijo vseh oseb v starosti od 18 do 50 let, ki so uslužbene ali so bile preje uslužbene na železnicah, da se revolucionarna Rusija s tem drastičnim sredstvom reši pred popolnim polomom prometnega sistema. (Glej "Soviet Russia", stran 209, z dne 28. avgusta 1920, članek "Combatting Disorganization of Transport".)

V takih kritičnih razmerah se je vršilo zborovanje tretje Internacionale in zato bi bilo razumljivo, da zaključki morda niso taki, kakoršni bi bili, ako bi imela Rusija normalnejše stanje. Pod utisi takih razmer so se vršili govori, debate, in delali zaključki. Nekateri vesti iz Moskve so se glasile, da je razburjene skrajne radikale večkrat pogovarjal Lenin sam, naj ne gredo predaleč s svojo ortodoksnostjo,

ki so zahtevali, da se mora vse svetovno delavsko gibanje podvreči enemu kopitu. Na zboru so bili navzoči ljudje, ki so prišli izven Rusije, in vsi ti so prišli z velikimi mržnjami do gotovih socialističnih politikov v zapadno-evropskih državah, zato so tudi zahteve za njihovo izključenje razumljive, kajti narekovala jih je strast osebnega sovraštva bolj kot pa kaka nesoglasja o taktičnih in drugih vprašanjih. Osebe, ki so navedene v gornjem poročilu, in se zahteva njihova izključitev, niso sovražne tretji Internacionali, pač pa so poskušale, da se ji približajo. Če se sedaj zahteva njihovo izključenje, je to le potrditev mnenja, da je to zahtevo porodila mržnja, ki jo imajo mlajši radikaleci do starejših sodrugov, ki so si v desetletnih bojih pridobili velike izkušnje, pa ne prisegajo kar na slepo na vsak manifest, ki slika v najjasnejših barvah pot, po kateri se pride do socialističnega družabnega reda.

Na zborih, ki so se vršili v izrednih razmerah, na katerih prevladujejo instinkti sovraštva, simpatij in maščevanja, so se še vedno delali slabi zaključki, plod teh strasti. Zbori, če hočejo biti uspešni, morajo izključiti sentimente, pa delati na podlagi razuma in največje prevdarnosti. Če se pravi, da Moskva zahteva izključenje Hillquita, bo zahtevala tudi izključenje Stedmana in desetorice drugih ameriških sodrugov. Kdo naj jih izključi? Morda Reed, ki je bil v Moskvi kot delegat ameriškega delavstva na kongresu tretje Internationale? Ali morda komunistična stranka v Ameriki? Katera komunistična stranka, kajti razdeljena je v tri glavne frakcije, ki druga drugo izključujejo? Tiskovni biro stranke ima čisto prav, ko trdi, da je zahteva za izključevanje absurda. Katero delavstvo je na kongresu v Moskvi zastopal John Reed? Komunistična stranka v Ameriki ga je takoj ob svoji ustanovitvi izključila, oziroma mu je odrekla pristop v stranko, v Moskvi pa paradiira kot zastopnik ameriških komunistov in je dal kongresu nasvete, katere socialiste naj se izključi. Če se na podlagi takih nasvetov, ki jih izreka človek poln mržnje do vsega, kar se ne strinja z njim, delajo zaključki, potem se ne more reči, da so zaključki pametni in koristni delavskemu gibanju.

V Moskvi je bilo precej John Reedov, ki jih je prevladovala furija sedanjih kaotičnih časov, zato je čisto mogoče, da so dajali "drastične" pogoje socialističnim strankam, če se hočejo pridružiti moskovski Internacionali. Ruski komunistični elementi pa so preveč zaposleni, da bi se mogli v dovoljni meri posvetiti delu za trezno zblizanje vsega delavstva v eno Internacionalo in se drže le propagande v vsaki mogoči obliki, proti zavezniškim imperialistom. To propagando širijo povsod, kjerkoli morejo, najsi bo v Aziji, Afriki, Evropi ali Ameriki, da znjo oslabbjajo moč zaveznikov. To je sedaj glavni namen boljševiske Rusije. Ampak vsa ruska propaganda ne bi izdala mnogo, če bi ne bile na strani Rusije zavedne delavske organizacije v zapadni Evropi in v Ameriki, ki uspešno ovirajo vlade, da ne morejo vršiti boja proti sovjetski Rusiji tako, kot ga žele. Temu dejstvu se ima zahvaliti sovjetska Rusija, da je že ni pogazil zavezniški imperializem, ki

ima vendarle za seboj še ogromno oboroženo silo na suhem in na morju. Delavstvo je za obrambo ruske revolucije, zato je v boju in stori vse, kar se storiti more, da se Rusiji pusti, da sama rešuje svoja notranja vprašanja.

To delavstvo pa zahteva iste pravice zase in ne bo dopustilo, da bi se mu diktiralo iz Moskve ali od kjer koli drugod, kako naj dela, kakih potov in sredstev se naj poslužuje v svojem boju proti kapitalizmu, in kdo je lahko član in kdo ne delavskih organizacij izven sovjetske Rusije. Danes ni še čas za ustanovitev ene svetovne stranke z enim vodstvom. Če bi se ustanovila, bi kmalo prišlo do konfliktov v stranki sami, Moskva pa ne bi mogla izvajati diktature v sekcijah izven ruskega ozemlja. Tudi ni delavstvo še tako daneč, da bi se prostovoljno podvrglo disciplini enega vodstva, ki bi bila vrhovna instanca za vse dežele. Zato je namesto take diktature potrebno sporazumno delo in kooperacija. Mi smo prepričani, da so v Moskvi vodilni ljudje, ki vedo to ravno tako dobro, kakor mi. Ker pa so okolščine, kakor smo že omenili, mnogokrat močnejši faktor kakor pa zdrav razum, je treba počakati, da se po storjenih napakah pride na druga pota. To je baje tudi Leninova vzgojevalna taktika. Ako ni mogel ljudi na odgovornih in vplivnih mestih z argumenti prepričati, da imajo napačne nazore in da na ta in ta način ne bodo uspeli, je pustil, da so delali po soji volji in napravili napako. Potem jih je pa opozoril na svoje argumente in na ta način se je njegov vpliv širil in njegova mnenja so postajala bolj in bolj odločilna.

Prišel bo čas, ko bo vse, kar je v delavskem gibanju zdravega, zopet združeno. Danes pa je treba vsaki socialistični stranki v prvi vrsti delati, da okrepi svoje vrste. Danes, ko je ozračje napolnjeno bojnega razpoloženja med vsemi stanovi in vsemi državami, ni pričakovati tiste sloge, ki je mogoča le v normalnejših razmerah. Pojmi se morajo še v mnogih ozirih razčistiti, nasprotstva ublažiti in nesoglasja odstraniti. Vse to bo vzelo časa. Socializmu koncem konca to ne bo škodilo, pač pa mu bo koristilo. Socialistično gibanje je sila, ki mora iti skozi take preiskunje, da se potem zgradi po pridobljenih izkušnjah toliko trdnejša internacionalna stavba mednarodnega socializma.

S prislilnimi rabsodišči se lahko napravi marsikaj; delavska vprašanja pa se ne spravijo s sveta z njimi. Ljudje, ki sede v rabsodiščih, so zadnje mesece to lahko spoznali.

Japonska vlada je bila ena tistih vlad, ki se je tepla v svetovni vojni za "demokracijo". Sedaj, ko je vojna končana, bi človek pričakoval, da bo začela ta vlada z uvajanjem demokracije, toda — glej čudo! Japonski parlament, ki je pod vladnim vplivom, je ravnokar porazil predlogo za žensko volilno pravico, in množico, ki se je bila zbrala pred parlamentom, da demonstrira v prilog tej predlogi, je pustila vlada razgnati potom vojaštva. Oj, ti ljuba "demokracija!"

NAJHUJŠE.

Spisal Ivan Cankar.

Škropil je dež, tihi jesenski dež, ki zamračí dan in dušo. Ne vidiš, ne slišiš nobene kaplje; časih vztrepeče list na veji, zdrkne vel in truden na mokra tla. Ves veseljni svet je hladna, vlažna praznosta, brez veselja in žalosti; še misli na smrt ni; taka misel bi bila tolažba in življenje. Eno, samo čuvstvo, — mirno, tesno, brezoblično, ne da prostora drugemu; čustvo samote. Še pes, ki zeha premrazen pod tvojimi nogami, ti je tuj in zoprn.

Prijatelj sta sedela za mizo, gledala mrko na golo polje, v osiroteli, v rosno meglo zaviti gozd. Franc je bil grbav in jetičen. Jože na eno oko slep. Videla se nista že dokaj let, ali pristrčna beseda se je upirala, ni hotela iz ust.

— Tako sem ti pogledal v obraz, no! — je rekel Jože. — Kaj bi še? Kakor da sem pogledal v ogle-dalo.

Vstal je.

— Potrpi še; pila bova čaj! Ves se tresem že dolgo, ali zaradi mraza, ali. . . kaj vem! Prokleta babnica, da je ni na izpregled! Mana! . . . Kam pa se ti mudi? Zdaj tako nimaš nobenega opravila! . . . Mana! . . .

V kuhinji so zaklenketale ponve, od nekod je zaevilil tenek otroški glas.

— To večno cviljenje! Da ga ne previje in ne položi, otroka! Ali naj ga sam pestujem, nosim po izbi. . . aja-tutaja. . . tralala lala. . .? Vsak živec je rana, ki se gnoji!

Žena je prinesla čaja. Njen obraz je bil izmučen, bolan od skrbi, oči so gledale plaho.

— Čudno, da nisi pozabila. . . Kje pa je sladkor? Za božjo voljo, kje pa je sladkor?

— Saj ga prinesem!

— Kaj ni bilo prostora zanj. Glej, prijatelj Jože, takšen sem še pred teboj me ni sram!

Žena je prinesla na krožniku sladkorja, ozrla se po obeh, počakala pred durmi.

— Pojdi v božjem imenu. . . pa daj, da otrok ne bo evilil.

Franc je točil; porasla koščena roka, do členkov gola, se mu je tresla, da je razlival po prtu.

Nič me ni sram pred teboj: kaj bi me bilo, saj te vidim! . . . Milost nebeška, to ni rum, gnojnica je, špirit, z gnojnico krščen!

Jože je pil; kjer je bil čaj vroč, se mu je zasolilo oko in odstavil je čašo. Tudi njemu se je tresla roka. Spregovoril je počasi, jezik se mu je zatikal.

— Kaj ta rum . . . rum, kaj eu . . . euker!

— Toliko let te nisem videl, pa je zmirom jecljal kakor šolarček!

— In pa kaj jecljanje! Bolezen je, ki ni pravega imena, hujša je od kuge, hodi po svetu, hodi in žanje. Nobene pomoči ni zoper njo, gloje telo in dušo, dokler ne razgloje!

— Tukaj na tem stolu sem čemeril od ranega jutra, pes je dremal pod menoj, zunaj je škropilo. Ali več, zakaj se nisem ganil? Zato ne, ker se mi zdi,

da so vrata zaklenjena, da ne morem in ne smem nikamor! Pa vendar vse vpije in ruje v meni, da moram nekam, ne vem kam; takoj in na vsak način! Kako da si mogel čez moj prag?

— Komaj da vem, v kateri kraj, v čigavo hišo sem bil zašel! Nisem več človek, ki izmeri pot in določi cilj. Praviš, da si zaklenjen v to svojo izbo; jaz nosim svojo ječo seboj. Če bi stal v družbi tisočerihi, bi bil sam. Sam, ali ne sam svoj! Moč, pogum, pamet, volja, vse, kar da človeku ime in znamenje, se je nekam izgubilo. Ječa je ostala; ta ječa je tiha, mrzla praznosta je v njej. En sam spomin še kljuje z neusmiljenim kljunom; spomin, da je treba nekaj velikega in važnega storiti — kaj? Morda je odgovor, ki ga iščem po vseh potih in pragih!

Franc je nalival drugo čašo, padlo je vanjo par lističev čaja.

— Vrag sreblji ta lug! Mana! Prinesi nama vina! . . . Pusti, prijatelj, to čobodro! Jaz pojdem med pijance! Če se zvečer pošteno napijem, zaspijem brez misli, spim brez sanj. Strašna je noč, kadar duša bdi! Kane vanjo misel, kane druga, brez nehanja, — vsaka težja in črnejša. Pa saj ni misel, da bi jo človek izluščil, ji razparal jedro! Kamen je, težak in črn, brez lupine in brez jedra! Glava mi je otopela, srce je prazna cunjka, roke in noge so od — voska. Bili so časi, ko sem ljubil, delal, živel; ni jih več! — Ti si pač videl romarsko procesijo. Po poti gredo živi ljudje, s križi in banderi, prazniško oblečeni, pojo in molijo; kakor so njih pesmi žalostne in njih molitve prošnje, vesela so njih sreča in zaupanja polna. Kraj poti sede gobavci, kažejo svoje gnusne rane, mrtvaško se reže razglodane čeljusti. Kadar sem jih videl, me je prevzel stud, sam stud brez sočutja. — Zdaj sedim sam med njimi. Pij na! . . .

Jože je vzdignil kozarec, pa ga je postal na mizo. Okna so bila narahlo zaklenketala, vzdramljena od daljnega grmenja.

— Ali čuješ?

— Čujem! . . . Tam zad za tistim grmenjem, tam gre procesija. Tam je življenje, ki se ne meni za naju . . . To je: življenje se ne meni za naju; pozabljena sva; dekla naju je vrgla med — smeti . . . Godi se najbrž nekaj nezaslišanega; zemlja se maje, svetovi se podirajo. Kaj se godi? Kaj zate, kaj tebi? To se godi, da je mast žaltava in euker dražji. Vihar žanje gozdove; bilka nima pravice, da bi se genila . . . Daj mi, če imaš, daj mi trpljenja, daj žalosti, daj vsega hudega, daj samo smrt, le odreši me samote! . . . Pij! Če grmi, saj ne grmi za naju!

— Zadnjič so mojemu bratu odrezali desnico prav pod ramo. Bral sem tisto karto in nisem zavzdihnil. Še bilka, ki nima pravice, da bi se genila v viharju, vztrepeče pod rosno kapljico.

— Moj brat je mrtev, pod snegom leži. Ali kadar nekoč skopni ta sneg, bodo gole kosti pričale o življenju, ko bo moje telo še oznanjalo svetu svojo ničevost!

Grmelo je silneje, okna so žvenketala. Škropil je dež, tiho in enakomerno; zemlja in nebo sta bila ena sama neizmerna — solza.

Delavstvo in zdravje.

Zdrava pamet pove človeku, da mora biti med materijalnimi razmerami in ljudskim zdravjem zveza. V kapitalistični družbi velja vsaka reč denar, tudi zdravje in vse tisto, kar je za zdravje potrebno. Preiskava, ki jo je vodil javni zdravstveni urad za industrijsko komisijo, je pokazala, kako se izraža denarna izguba na tem polju. Poprečno izgubi vsak delavec v Zedinjenih državah po devet dni na leto vsled bolezni; svota vsled tega izgubljenega zaslужka in izdatkov za zdravlila pa znaša sedemstopenjetdeset milijonov dolarjev na leto.

Preiskava je dalje dagnala, da bi se velik del bolezni lahko preprečil. Največji odstotek smrtnih slučajev je med najslabše plačanimi delavci.

Poročilo pravi, da polovica delavcev v Zedinjenih državah ne zasluži dovolj, da bi mogli živeti v zdravih razmerah in si trajno obraniti zdravje. Nadalje pravi poročilo, da so bolezni velikih vzrok brezposelnosti in da pomnožujejo armado bednih in obojanih.

Vse to se pravzaprav razume samo po sebi. Kdor premalo zasluži, se ne more tako hraniti, da bi ostal krepak. Oslabljeno telo nemore tako kljubovati napadom bolezni kakor močno. Nezadostna plača ne dovoli človeku, da bi si poiskal stanovanje, kakršno bi potreboval; stanovanje, ki je po ceni, pa navadno ni le manj lepo in udobno od dražjega, temveč tudi manj zdravo. Tudi kakšna da je obleka, kajpada ni vseeno za zdravje.

Najslabše plačani delavci imajo navadno najdaljši delovni čas. Delo najbolj izžepa njihovo telo, prilike, da bi nadomestili izgubljene sile, imajo pa najmanj. Vsi pogoji, ki jih zahteva bolezen, se zbirajo pri njih. Torej ni treba veliko vpraševati, zakaj je umrljivost med njimi največja.

Kapitalistična družba je pa kulturna.

Vpričo poročila zdravstvene oblasti postaja človeku še bolj nejasno, kaj je pravzaprav kultura. Polovica delavcev v Zedinjenih državah ne more živeti tako, da bi si obvarovali zdravje. Razmere, v katerih mora živeti vsled prepričlega zaslужka, torej menda niso kulturne. Polovica ljudske mase ne živi v kulturnih razmerah — in družba pravi vendar, da je kulturna. Kdo razvozlja to protislovje?

Sedemstopenjetdeset milijonov dolarjev na leto izgubi delavstvo zaradi bolezni. Ker premalo zasluži, ga nadlegujejo bolezni; ker boleha, ima še od prepričlega zaslужka 750,000,000 dolarjev izgube. To so strašne številke.

Ali nekaj je še hujšega. Najusodepolnejša bolezen, katere zdravstvena oblast ni preiskala, je duševna slepota in topost mišljenja med delavstvom. Če bi se to ozdravilo, bi tudi druge belozni kmalu izginile.

Če se zdravstvena oblast ni lagala — in tega ni misliti, ker pač ni imela razloga za to — so prenizke plače krive vsaj velikega dela bolezni. Kdor pa zna šteti vsaj do pet, mora sklepati, da bi boljše plače odpravile velike bolezni in obvarovale delavstvo ve-

likih izgub. In če ljubi delavstvo zdravje, bi se moralo potegovati za boljše plače. Za to pa bi se moralo organizirati.

Ker pa vemo, da pomenijo višje plače le začasno in relativno zboljšanje, bi moralo misliti delavstvo še dalje in tudi iti dalje. Izkušnja uči, da sledi boljšim plačam podraževanje potrebščin. To se more preprečiti le tedaj, če postanejo producenti — delavci — sami gospodarji produktov, ki so jih izdelali in ki jih potrebujejo za svoj konsum. In to morejo biti le tedaj, če so gospodarji delovnih sredstev.

Ali če pride na delavca bolezen, pa pravi, da je to božja volja, in če umrje, pa se tudi pravi, da je to božja volja, se ne morejo razmere zboljšati.

Tuberkuloza n. pr. ni božja volja, ampak bacili, neznansko majhni, ali silno zanične živalice. Teh bestij je toliko, da jih ni nihče varen. Najbrže ni človeka na svetu, ki jih še ne bi bil imel v svojem telesu. Ali močno telo se niti se zmeni zanje; njegov organizem jih premaga kakor majhen nahod. Sestradano, oslABLJENO telo se jim pa ne more upreti; naselijo se v njem in se množe z neznansko hitrostjo, pa se goste v njem, dokler ga ne uničijo.

Ali če opazi o pravem času, kaj se godi v njegovih plučih, mu ni treba pošiljati po pogrebniaka. V prvih stadijih se jetika ozdravi. Niti glave si ni treba veliko beliti zaradi medicin. Le telesu je treba pomagati, da se dovolj okrepača, pa samo premaga napadalec. Čist zrak, solnce, zdravo stanovanje in dobra hrana — to je vse, česar je treba.

Ampak to je tisto: Zrak, solnce, stanovanje, hrana — to pomeni v kapitalistični družbi denar. To se pravi: Če imaš dosti denarja, ozdraviš; če ne, te vzame vrag.

Kapitalist zna ceniti svoje zdravje. Pred vsem mu ne groze bolezni takor kakor delavcu, in če ga zapravi, je to v večini slučajev zakrivil z neumnim načinom življenja; če se n. pr. želodecu preveč naklada, se prav tako lahko oboli, kakor če se mu ne daje, kolikor potrebuje. Ali če se oboli, ima kapitalist vso mogoče nego, najboljša zdravlila in najugodnejše pogoje za okrevanje. Kaj je njemu, če mu pravi doktor, da mora iti v Egipt ali pa v Karlove vari? Toda če pravi delavcu: Za pet ali šest mesecev morate iti na jug, nič ne smete delati in vsake skrbi se morate iznebiti, je to največja ironija.

Ogromno število tudi umira prezgodaj, ne zato, ker se neozdravljivi, ampak zato, ker nimajo denarja. In družba, v kateri se to godi, se imenuje kulturna!

Kaj se bojuje socializem res samo "za vamp"? Stoinsto tisoč ljudi bi se lahko ohranilo zdravje in podaljšalo življenje, če bi bila družba tako urejena, da bi vsak njen koristni član lahko dobil vse, kar zahtevajo njegove potrebe, to se pravi, če bi bila socialistična. Krepko in zdravo ljudstvo bi dobili, ki bi lahko rodilo zdrav in krepak zarod. In v zdravjših telesih bi bili lahko zdravejši duhovi. Tedaj bi družba lahko postala kulturna.

Ali delavstvo mora to hoteti, delavstvo se mora naučiti ceniti svoje zdravje in spoznati, da si ga more pridobiti le s svojo močjo.

UTRINKI.

V Italiji so se zopet pojavili močni potresni sunki. Razna mesta so poškodovana in mnogo ljudi je našlo smrt v razvalinah. Zemlja o svoji notranjosti še ni stabilizirana in njena revolucija še ni končana. V Italiji pa se vrši poleg teh procesov še en drug, silnejši in važnejši potresni sunek, pomenljiv ne samo za Italijo, ampak za vso družbo današnjega časa. V Italiji se vrši revolucija, ki ni lastna temperamentu italijanskega ljudstva.

Delavstvo kovinarske industrije je zahtevalo povišanje plač in tovarnarji so odgovorili, da jim je vsled gospodarske krize nemogoče ugoditi zahtevam Zveze kovinarskih delavcev. Delavstvo je vzelo tovarne v svoje področje in jih obratuje, lastnike tovarn so pa izprli. Delavske strokovne organizacije hočejo pokazati, da so zmožne same voditi industrijski obrat in da gospodarji niso več potrebni. "Mi bomo delali sedaj energičnejše, ker vemo, da delamo zase. Pripravljeni smo delati 12 ur dnevno za socialistično republiko, ne bomo pa delali za dividende profitarjev. V naših vrstah vlada perfektna disciplina. Vsako postavljanje je kaznjivo in kriveci se morajo zagovarjati pred tovarniškim svetom." To izjavo je podal eden vodilnih članov unije, ki operira obrate v kovinarski industriji v Italiji.

Do večjih krvoprelitij do sedaj še ni prišlo, ker se vlada ne upa poslati vojaštva proti delavstvu. Delavstvo pa je na drugi strani prepričano, da vojaštvo ne bo nastopilo proti delavstvu, tudi če mu vlada ukaže zasesti tovarne, pač pa bo stopilo na stran delavskih unij, če se vlada postavi odprto na stran podjetnikov.

Situacija je kljub temu kritična. Unijski in socialistični voditelji so podvzeli vse korake, da se preprečijo krvavi boji, kajti če pride do bojev z orožjem, jim je kontrola nad situacijo iztrgana iz rok. Vedno glasneje postajajo zahteve za odstop kralja in za radikalno spremembo ustroja italijanske države. Na drugi strani pa vidijo odgovorni delavski faktorji težave za dobivanje surovin, ki jih rabi industrija in pa živili, ki jih mora Italija importirati iz inozemstva. Ako italijanski socialisti vzamejo kontrolo industrije in države, nastane možnost, da bo inozemski kapitalizem ustavil dovažanje potrebščin Italiji in revolucija italijanskega delavstva bi bila izgubljena — po krivdi zunanjih sil.

Vpoštevajoč to možnost, bo italijansko delavstvo, ako le mogoče, sklenilo nekakšen sporazum z lastniki industrije in se zadovoljilo z manjšimi koncesijami in delno socializacijo.

Kot pripovedujejo poročila, je italijansko organizirano delavstvo dobro oboroženo in pripravljeno na eventuelne spopade z armado. Z okupiranjem industrije se pa nadaljuje in unije skrbje, da produkcija v tem procesu ne trpi škode. Zares, zanimiva je ta nekrvava revolucija v Italiji, ki pa lahko nastane še krvava in spravi Italijo v vulkan civilne vojne.

Italija je država, kjer je stari sistem na robu propada in ga je treba nadomestiti z nečem novim.

Kadar je vladajoči razred brez fizične moči, da za duši s silo "sovražnike privatne lastnine", tedaj je to znamenje, da je doba zrela za preobrat. Italija je že dolgo časa v občutni gospodarski krizi in naj pride na krmilo kdorkoli, bo imel težko stališče izveliči deželo iz kaosa, v katerem se nahaja.

Od italijanskih sodrugov je v veliki meri odvisno, da podvzamejo prave korake in privedejo državo iz sedanje gospodarske in politične anarhije v boljši tir. Vsak nepravilen korak pa lahko še poslabša situacijo.

Dne 12. septembra so imeli voditelji socialistov in strokovnih organizacij posvetovanje glede situacije v kovinski industriji. Nekateri so priporočali, naj delavstvo prevzame obrat vse italijanske industrije in ustanovi sovjete. Daragona je predlagal kompromisno resolucijo, in jo argumentiral, da sedanja doba v Italiji še ni zrela za sovjetski sistem. Ako se bi ga skušalo uvesti, bi v Italiji nastala lakota in kaos. Zato naj se sledi taktiki, ki vodi k uspehom počasnejše, toda sigurnejše. Prenagljeni koraki lahko uničijo delo desetletij med italijanskim proletarijatom. Daragonova resolucija je bila sprejeta z veliko večino.

Tudi vlada se je ojunčila in posvarila delavstvo, da ne bo mirno gledala, ako bodo strokovne organizacije in socialistična stranka skušale vzeti industrijske obrate v svoje področje.

Poročilo iz Trsta pravi, da so nemiri udušeni toda obsedno stanje še vedno traja. Poulični boji so se vršili med socialisti in šovinisti. Šovinistična druhal je izvala izgrede, ker je napadala socialistično delavstvo. To pot se ji namen ni posrečil, kakor se ji je, ko je vprizorila velike izgrede proti slovenskemu prebivalstvu Trsta.

Iz dosedanjih poročil je razvidno, da italijansko delavstvo ne bo šlo na ekstremna pota. Zadovoljilo se bo z gotovimi koncesijami v upravi industrije in z začetnimi koraki za socializacijo. Trpelo bo še nadalje privatne lastnike, ker jih v to silijo razmere. Italija je popolnoma odvisna od inozemskega trga in to mora vpoštevati tudi delavstvo in se po tem ravnati. Čakati bo moralo, da se s socializacijo prične tudi v sosednih državah. V Italiji se ne bo moglo uvesti socializma, dokler bodo Francija, Anglija in druge države, od katerih dobiva Italija svoje potrebščine, kapitalistične države. Korak k socializmu v Franciji, Angliji itd., lahko pomeni dva koraka v Italiji. Skoki pa so v obstoječih razmerah nemogoči.

Čudna so sredstva propagande. V Springfieldu, Ill., so detektivi odkrili zaroto, ki je hotela strmoglaviti vlado s tem, da bo ropala potnike na vlakih. Seveda so zarotniki sami inozemci, skoro vsi Poljaki in Litvinci in izmed njih je samo eden naturaliziran državljani. Ti zarotniki so imeli popoln načrt vreči neki vlak raz tira, oropati blagajno in potnike in zažgati razvaline vlaka in pustiti ranjene potnike, da zgore z njim. Ker bi vzelo snemanje prstanov preveč časa, je bilo sklenjeno, da se prsti žensk enostavno porežejo in šele potem, ko bodo roparji na varnem,

bi sneli prstane raz njih. Vsi zarotniki so člani komunistične stranke in uradniki justičnega departementa preiskujejo, ako niso take zarote organizirane po vseh Zedinjenih državah. Dnevno časopisje je porabilo precej prostora za opis tragedije, ki bi se izvršila, da nimamo pazljivih detektivov in tajnih agentov, ki so prišli zaroti pravočasno na sled.

Možno je napasti vlak in ga oropati. To se je že mnogokrat dogodilo. Da, možno je celo, da se pod krinko radikalizma vprizarjajo ropi. Poznamo mnoge pravljice, ki pripovedujejo, kako je ta in ta ropal bogataše, da je njihovo premoženje delil revežem. Take roparje se še danes dobi, n. pr. v Mehiki. Imela jih je Rusija takoj po revoluciji in tudi pozneje, ampak boljševiki se z njimi niso šalili in njihovo "dobrodelnost" so kaznovali s smrtjo. Le, da mi ne verujemo, da je bila to res komunistična zarota, kakor so hoteli pripovedovati detektivi, kajti s takimi pravljicami so že prišli prevečkrat na dan. Odkrili so že toliko zarot, preprečili že toliko bombnih eksplozij in to šele zadnjo minuto. In to je sumljivo; čisto umevne so trditve, da morajo taki nastavljenici od časa do časa dokazati, kako zelo so potrebne njihove službe za javno varnost in za protekcijo države. Če torej takih zarot ni, jih je treba na kak način ustvariti ali si jih vsaj izmisliti. Če so dotičniki v Springfieldu res imeli namen oropati vlak, jih v to niso vodili motivi kake komunistične stranke, kajti z ropanjem občinstva v vlakih se vendar ne bo pomagalo komunistični stranki. Pravi roparji so strokovnjaki v svojem poslu in tem tudi "brihtni" detektivi ne morejo do živega. Saj se ropajo vlaki, banke itd., vsak dan, roparjev pa le ne polove. Dotični Poljaki in Litvinci, če so sanjali o destrukciji vlaka, da potem oropajo potnike, so bili navadni ignoranti, in za svojo ignoranco bodo morali drago plačati. Proti temu nimamo ničesar. Ni pa pošteno, da se hoče na račun takih ignorantov diskreditirati gibanje delavstva za izboljšanje njihovega stanja.

Ponovna izvolitev petih socialističnih zastopnikov newyorške legislature, ki jih je ta zbornica pri zadnjem zasedanju izključila radi tega, ker so socialisti, je zagotovljena. Ljudstvo v okrajih, kjer so bili ti zastopniki izvoljeni, hoče s ponovno izvolitvijo dokazati, da si ne pusti diktirati od reakcionarjev republičanske stranke, kdo naj jih zastopa v zakonodaji. V nekaterih okrajih sta se republičanska in demokratska stranka združili za skupne kandidate, da bi tako lažje porazile socialiste. Med tem pa je republičanska stranka na delu, da pridobi zastopnike izven newyorškega mesta za ponovno izključenje socialistov, če bodo izvoljeni. Kot poroča "The Nation", se jim je že posrečilo med nazadnjaškimi zastopniki iz dežele še bolj razplamtiti sovraštvo do socialistov in so pripravljeni potrditi prvo razsodbo v pogledu izključanja socialistov, da se na ta način prihrani ponovna obravnava.

Republikanski reakcionarji se igrajo z ognjem, kar je zelo nevarno in če se ne izpametujejo, se bodo prej ali slej opekli. S takimi sredstvi ne bodo preprečili razvoja in ne rešili kapitalizma. Kar lahko

dosežejo je to, da bo boj ekstremnejši in zato toliko ljutejši. Ako odvzamejo ljudstvu orožje glasovnice, kakega sredstva se naj prime za obrambo svojih interesov? Ali hočejo ljudstvo pognati v direktno akcijo in s tem v posledice, ki ji bodo sledile? Vsaka tiranija rodi odpor in čim silovitejša so nasilja, toliko hujši bo odpor. Ako se republikanska večina newyorške postavodaje ponovno zateče k sredstvu izključevanja postavno izvoljenih socialistov, bo ljudstvo dvignilo še mnogo energičnejši protest, kot je bil zadnji. In koncem konca se bo zgodilo, da bodo izključevalci sami izključeni. Ako ne verjamejo, naj nekoliko študirajo zgodovino.

Konvencija K. S. K. J. bi morala na svojem zadnjem zborovanju ustanoviti oddelek za na duhu bolne člane in za častnega člana tega oddelka naj bi izvolila fanatika Kazimirja Bojevitega. To meniško strašilo se vedno bolj repenči in v svoji domišljiji grozi vsakemu in vsemu svetu. Samo še lesene svetnike in svetnice ima za svoje prijatelje in prijateljice. Le k njim se še "obrača". Drugi, živi ljudje, pa so se odvrnili od njega.

V svoji nadutosti skuša blatiti ljudi, ki jim ta posvečena figura ne seže niti do peta, govori, kakor da je svetovni detektiv in laže na vse pretege. Po božnim ljudem, ki radi molijo, priporočamo, naj prosijo Boga, da bi dal temu človeku "pravi um in pravo pamet". Pomagalo tudi to ne bo, ampak če že ljudje molijo, naj molijo za kaj pametnega.

V ospredju vseh drugih vprašanj pri slovenskih podpornih organizacijah je združitveno vprašanje. Konvencija SSPZ., ki je pred kratkim zborovala v Chicagi, je sklenila, da se združi z ostalimi slovenskimi podpornimi organizacijami, ki so za združenje. Sentiment ogromne večine članstva slovenskih naprednih organizacij je za združenje in nobene ovire in opozicije ne morejo predrugačiti tega mnenja.

Ta teden zboruje v Chicagi konvencija J. S. K. J. Tudi med članstvom te organizacije prodira zahteva po združenju z ostalimi podpornimi jednotami in zvezami. Če bo konvencija JSKJ. razumela tok časa, bo šla ideji združenja na roko.

Današnja doba je doba centralizacij, najsibo v industriji, v strokovnih in drugih organizacijah itd. Združevanje pomeni napredek na vseh poljih gospodarskega, kulturnega in političnega življenja. Združenje slovenskih podpornih organizacij je potreba razmer in zato se bo do tega združenja prej ali slej tudi prišlo.

Sodrug Britz je na diskuzijskem sestanku kluba št. 1, JSZ., poročal, da ljudstvo v Pennsylvaniji ne čita Proletarca, ker se mu vsebina in taktika, ki jo zastopa ta list, ne dopade.

Še nikdar se ni ljudstvu dopadlo čitanje socialističnih publikacij. Naj se ustanovi komunistični dnevnik in naj prinaša še tako radikalno gradivo, in ljudstvo, ki baje zahteva tako gradivo, ga vseeno ne bo čitalo, še manj pa ga naročalo. Vprašajte uprave vseh radikalnih listov v Ameriki, pa bodo potrdile,

da morajo skoro vse svoje energije porabiti za agitacijo za nabiranje naročnikov. Naročnikov pa vseh ne dobe dovolj, da bi se z dohodki naročnine pokrivali izdatki. Imamo v zalogi nekatere brošure in knjige, vredne, da bi jih moral prečitati vsak delavec. Ali jih čitajo? Če pa bi imeli v zalogi kake Beračeve skrivnosti, Strah na sokolskem gradu, Grofica beračica in podobne šundromane, o, tedaj bi naše ljudstvo željno segalo po teh knjigah. Zato pa uspevajo le tiste publikacije, ki res pišejo tako kakor ljudstvo hoče. Socialistične publikacije se ne izdajajo za profit zato tudi ne pišejo tako kakor večina ljudstva hoče, ampak tako, kakor je za ljudstvo potrebno. Za ljudstvo je potrebno, da se nuči misliti, to se pa ne bo naučilo iz kolportajskih romanov in prostituiranega časopisja. Mi se držimo načela, da je treba dati ljudstvu tako čtivo, kakršno je zanj potrebno, ne pa tako, kakršnega ljudstvo hoče. Če hočemo biti odkriti, moramo priznati, da ljudstvo ne zahteva ne enega ne drugega čtiva. Ampak, če je knjiga taka da "vleče", če je list tak, da se neukemu ljudstvu "dopade", se iz tega navadno sklepa, da ljudstvo hoče tako čtivo. Če bi ljudstvo hotelo socialistično literaturo, bi bila situacija danes drugačna, kakršna je. Sodrugi Britz naj to vpoštevajo, pa naj agitira za list, ki je danes edini med tukajšnjimi Slovenci, da agitira za JSZ. in socialistično stranko. Boljše je obdržati to, kar imamo, kakor pa izgubiti vse in pričeti z nova.

Štrajk v premogarski industriji se nadaljuje. Premogarji zahtevajo povišanje plače, zlasti v okraju trdega premoga v Pennsylvaniji. Zvezna komisija, imenovana po predsedniku Wilsonu, ki vsled nepodpisanega miru še vedno operira in določa zadeve v vseh industrialnih sporekih med delom in kapitalom, ponuja premogarjem v okrajih trdega premoga 17 odstotkov povišanja plače. Ta komisija je določila, da je \$1,400 na leto zadostna plača za vsakega premogarja. Poleg tega pravi ta komisija, da ima temeljiti ta plača na 10-urnem dnevnom delu. Po mnenju te komisije je to "idealna ameriška plača". Sodi se, da premogarji s tem ne bodo zadovoljni in da je vsled tega nadaljni štrajk neizogiben, tudi če se voditelji premogarskih unij v teh okrajih strinjajo z odlokom poravnalne komisije. Po drugi strani se poroča, da poravnalna komisija ne soglašajo v tem odloku, temveč da pride posebno poročilo manjšine, ki priznava premogarjem 31 odstotkov povišanja plač. Kakor izgleda, se bodo tozadavne konference nadaljevale.

Mr. Harding, predsedniški kandidat republikanske stranke je bil nominiran — kakor poroča neki poročevalec, ki se razume v svojem poklicu — potom petih najbogatejših korporacij v Ameriki. To se je zgodilo — ne na konvenciji sami, ampak v neki privatni sobi v hotelu Blackstone v Chicagi. Mr. Coxa so pa nominirali železniški magnatje kratkih prog, da se znosijo nad McAdoo-jem, ker jim je v vojnem času prikrajšal mastne profite. To poročilo je vsekakor zanimivo, toda če se pomisli, da zasto-

pata prvi in drugi ene in iste interese, ne glede kdo ju je nominiral, izgubi stvar sama na sebi vso senzacijo.

V nekdanjih časih so žrtvovali ljudje bogovom od časa do časa kakšnega otroka in današnji ljudje jim za to silno zamerimo in jih smatramo za barbare. Toda med tem ko so nekdanji ljudje žrtvovali svojim bogovom le semtertje kakšnega otroka, pelagamo danes na kapitalistični žrtvenik vsak dan brez števila otrok, ko jih odpravljamo v tovarne namesto v šolo in na zabavišča. Vse to pa se godi vsled tega, ker trpimo današnji kapitalistični sistem.

V AMERIKI je mnogo neorganiziranih "socialistov". Hm — neorganiziran socialist je nekaj takega kakor nekrščen katoličan.

Sejalci.

Semtertje se slišijo včasih besede, češ, da je čisto pravilno, če se delavci organizirajo in zahtevajo večjo plačo in krajše delovne ure za nekatere; toda zakaj se ne podvzame akcija, da bi se to doseglo za vse? — Tudi mi pravimo, zakaj ne?!

Ali kdor tako vprašuje, se nam zdi, kakor da zameri dotičnikom, ki imajo dovolj smisla za organizacijo, da zavarujejo z njo svoje interese. Ali je njihova krivda, če se drugi ne organizirajo in se ne marajo podvreči skupnemu sodelovanju?

Socialisti se seveda prizadevajo, da povečajo vsem delavcem plačo in da skrajšajo delovne ure. To se pravi, da izposlušajo, ko pridejo na krmilo vsem popoln produkt dela, vzlje temu izgleda, kakor da ljudstvo ne mara socializma, da ne mara popolno plačo za svoje delo, da ne mara biti gospodar svoje lastne usode, ampak da mora imeti gospodarje, katerim sužnuje.

Ali naj bodo za te ljudi odgovorni socialisti? Gotovo ne! Istotako ne moremo zameriti strokovno izurjenim in organiziranim delavcem, če imajo boljše plače in boljše delovne razmere, kakor ostali, ki ne marajo organizacije, ki nočejo misliti družabno in konceom konca škodijo sami sebi in drugim.

Socialisti so propagatorji in so vedno na delu, da pridobijo široke plasti ljudskih množic za idejo družabljenja vsega gospodarskega življenja. Ali pade torej odgovornost, zakaj se to ne izvrši na socialiste, ali na tiste, ki se nočjo organizirati in izvajati to, kar se ljudem pripoveduje? To ni težko izračunati.

Lahko se reče brez vsakega pretiravanja, da v Ameriki skoraj ni delavca ali delavke, ki ne bi pri eni ali drugi priliki slišal apel delavskih političnih in gospodarskih organizatorjev, da se je treba organizirati, da je treba naročiti delavsko socialistično časopisje, če se hoče, da bodo njegovi interesi vpoštevani. Toda če zemlja, po kateri sejejo sejaleci ne obrodi, ni treba zato zvrčati krivdo na sejaleca, ampak na nerodovitno zemljo. Ljudstvo mora začeti misliti za se, ni se mu pa treba zanašati, da bo mislil zanj kdo drugi.

Prihod Etbina Kristana v Ljubljano.

“Naprej” z dne 18. avgusta prinaša o prihodu sodruha Etbina Kristana v Ljubljano sledeče poročilo:

“Že dolgo mesecev so prihajala od najrazličnejših strani poročila, da se vrne iz Amerike sodrug **Etbina Kristan**.

Vsi smo ga težko pričakovali, vsi smo si ga želeli zopet v domovini.

Kdor je živel in delal v naši stranki pred vojno, ve kaj je pomenil pri nas Etbina Kristan. Majhna neznatna peščica zavednega industrijskega proletarijata med ogromno, nepregledno klerikalno kmetско maso, to smi bili tedaj socialni demokratje. Nihče nas ni upošteval. Matere so strašile po kmetih z nami svoje otroke. Socialist je bil istoventen z izgubljenim človekom, z izvržkom človeške družbe. Naši govorniki pogosto niso bili varni niti življenja med nahujskanmi množicami.

In v teh razmerah, v tem ozračju je delal Etbina Kristan med nami. — Težka so bila ona leta. Delo, borba, in nerazumevanje za naše vzvišene cilje, to je zijalo nasproti onim, ki so orali ledino.

V teh težkih časih, ki se jih danes spominjamo le še kot pravljice iz davnih dni, je oral med nami ledino naš Etbina Kristan. Ni bilo dela in ni bilo naloge, ki bi se jo prestrašil, z vsem ognjem navdušenja, ljubezni in požrtvovalnosti je stal v prvih vrstah one male peščice proletarijata, ki se je zavedala svoje velike zgodovinske naloge. Kdo bi preštel njegove shode, ko je v ognjevitih besedah navduševal delavske množice za razredni boj, kdo bi preštel njegove temperamentne članke, v katerih je pričeval delavstvo, da ga bo rešila le neizprosna razredna borba in krepka organizacija.

Kdo se bo tedaj čutil, če se je oklenilo slovensko delavno ljudstvo svojega Etbina Kristana z vsem ognjem vere, upanja in ljubezni.

Vsi smo se zato žalostno izpogledavali, ko je preteči svetovni požar l. 1914 stisnil tudi njemu v roke potno palico. Ni nas zapustil, ker je obupal v svojem delu, ampak zato, da si nabere med tem novih izkušenj, da prouči delavske razmere tudi med drugimi narodi ter se nekoč vrne med nas močnejši, nego je bil kdaj poprej.

Dolgo je živel v tujini. Nad šest let. Njegova nara-va tudi med tem časom ni mirovala. V daljni Ameriki je organiziral in probujal avstrijarkarsko klerikalno orientirane izseljenike ter jih pripravljajl za veliki moment, ki ga pričakuje ves svet. Naše propalo meščansko časopisje je sicer prinašalo o njegovem delu podlo zavita in lažnjiva poročila, a zgodovina ne bo pozabila dela, ki ga je vršil v Ameriki on kot socialist in tudi kot Jugoslovan.

Sedaj je doma.

Včeraj dopoldne je prišlo iz Trsta popolnoma nepričakovano poročilo, da pride že z večernim vlakom. Umevno je, da je bilo popolnoma nemogoče obvestiti v par urah o tem vse ljubljansko delavstvo in organizirati primeren sprejem, vendar je pa šla ta vesela vest, kakor blisk od ust do ust.

Okrog osme ure zvečer so se pričele zbirati pred južnim kolodvorom velike množice delavstva. Ko je prisopihal vlak na postajo, so se vsule k zadnjemu vagonu na peronu takajojče množice, iz njega je pa stopil—Etbina Kristan.

Okrog njega se je vsulo delavstvo, prijatelji in znanci. Vsak mu je hotel stisniti roko, vsak ga je hotel pozdraviti, vsak videti.

Od kolodvora se je podala vsa množica v lepem izprevožu z godbo na čelu pred hotel Union. Tam je stopil E. Kristan na balkon ter se v kratkih besedah prisrčno zahvalil delavstvu za ljubezen, s katero ga je sprejelo zopet v svojo sredo. Poudaril je, da hoče najprej gledati in po-

slušati, nato bo pa stopil med delavce in bojavnike. Ljudstvo, katerega se je med tem nabralo na tisoče, je sprejelo njegove besede z viharnim odobravanjem.

Po teh pozdravnih besedah so se zbrali v dvorani “Uniona” zastopniki političnih, strokovnih, gospodarskih in drugih organizacij, da pozdravijo težko pričakovanega sodruha-sobojevnika po dolgih letih zopet na domačih tleh. V imenu slovenskih organizacij ga je pozdravil soedr. Prepeluh, v imenu bratske hrvaške stranke pa soedr. V. Bukšek. Ginjen se je Etbina Kristan ponovno zahvalil za prisrčni sprejem in povdarjal, da je prišel v domovino delat za osvobojenje našega proletarijata.

Ko smo se razhajali, je čutil v svojem srcu vsak neko tiho zadovoljstvo. Pred velikimi nalogami stoji naše delavno ljudstvo in velik je čas, v katerem živimo. Tembolj se lahko tedaj veselimo povratka prvega med nami.

Uverjeni smo, da govorimo iz dna duše prav vsakega slovenskega delavca, če zakličemo našemu Etbinu tudi na tem mestu:

Pozdravljen, iz vsega sreca pozdravljen na domačih tleh med delavstvom, ki Te ni nikakor pozabilo in ki je tako težko pričakovalo Tvojega povratka. S Teboj na čelu bomo šli v boj za svobodo proletarskega slovenskega naroda, za kar si se boril Ti, kakor nihče med nami v dveh delih sveta!”

NEUSPEŠNA PROŠNJA.

... Inzgodilo se je, da je neki dobri vladar po cesarskem obedu šel na vrt, da se izprehodi. Nenadoma se mu je približalo nekoliko mož nizkega stanu. Odeti so bili s cunjami in na obrazih jim je bilo čitati gorje. Vrgli so se v prah pred posvečenim veličanstvom in dvignili glas:

“O gospodar mogočni, ne prosimo tvojega veličanstva za denar ali za posvetno blago. Le dela želimo, o cesar! Daj nam dela!”

Cesar je slišal, srce mu je zatrepetalo od sočutja in težak vzdih se mu je izvil iz prs: “Dragi moji, strašno je to! Vi prosite, česar vam ne morem dati. Dela hočete, a jaz gâ sam nimam...”

In prosilci sô osramočeni odšli...

ZAUPANJE V MOLITEV.

Desetletni Vilček je prišel na stričevo farmo, kjer se je kar zagledal v krasnega žrebička. Drugi dan, ko je pomagal stricu, kolikor je le mogel, si je naredil pogum in je naprosil strica, da naj mu da žrebe.

“Kaj ti prihaja na misel?” ga je zavrnil stric. “To žrebe je preveč dragoceno, da bi ga komu daroval, ka še tako majhnemu fantičku. Ali imaš tako rad žrebeta?”

“Rajši kot vse drugo,” je trdil Vilček.

“Povem ti nekaj,” ga je poučil stric. “Če tako močno želiš žrebe, moraš moliti, da dobiš katero. Kadar si česa od srca želim, molim prav goreče, pa tudi dobim.”

“Kaj res?” se je začudil deček; “tedaj mi pa vendar lahko daš žrebe, pa moli potem, da dobiš drugo.”

Glasovi iz našega gibanja.

ALI STE ZA SOCIALISTIČNI TISK?

Ako ste, tedaj agitirajte za pridobivanje novih naročnikov Proletarcu. Ako imate v Jugoslaviji kakke sorodnike, jim naročite Proletarca. Do danes je Proletarec še vedno najboljša jugoslovanska socialistična revija. V Jugoslaviji ima že precej naročnikov, ki se pohvalno izražajo o njem.

S prvim septembrom nam je tiskarna zopet podražila tisk za \$700.00 na leto. Tvrde so nam odtegnile oglase, ker jih je v to prisilila zarota, ki ima namen uničiti socialistično časopisje. Drugi stroški se večajo. Obstoječi sistem družbe nam stavi vse mogoče zapreke pri izdajanju lista. Naša edina instanca ste vi, sodrugi! Proletarec potrebuje novih naročnikov. Pridobite mu jih.

Socialistična stranka potrebuje novih pristašev. Pridobivajmo jih s širjenjem socialističnega tiska. Zato, ne odlašajte z agitacijo. Vsaka naselbina naj organizira skupine in naj določi dan za agitacijo v prid nabiranja naročnikov Proletarcu. Če boste storili to, boste lahko rekli, da vršite socialistično delo.

Sodrugi in sodruginje, storite svojo dolžnost!
Upravništvo.

Herminie, Pa. — Tukaj smo imeli pred kratkim veselico, ki jo je priredil jugosl. socialistični klub št. 69, z namenom, da gre nje čisti dohodek v propagandistične svrhe — to je, da se oglašča naš klub v Družinskem Koledarju za leto 1921. Prebitka je bilo \$46.42. Vzlic temu, da se je vodila za to prireditvev protiaagitacija, in ni mnogo manjkalo, da ni prišlo tudi do pretepa, se lahko smatra to za uspeh. Na veselici je imel sodrug A. Zornik nagovor tudi v angleščini, ker se je bilo udeležilo tudi precej angleških sodrugov.

Na posebni klubovi seji, ki se je bila vršila dne 29. avgusta, smo dobili pet novih članov in 3 članice. Za predsedniško kampanjo je dal klub iz svoje blagajne \$10; kolekta pa, ki je bila na veselici in znaša \$9.70, se odpošlje na gl. stan socialistične stranke, od koder so bile poslane nabiralne pole za kampanjo.

Klub je naročil tudi 500 iztisov razne kampanjske literature in sicer v sedmih jezikih, tako da se bo delno vstreglo raznim narodnostim, ki se nahajajo tukaj.

Tukajšnje socialistično gibanje se popravlja in je upati, da pride v dogladnem času zopet vse v stari tir.
Poročevalec.

NEKOLIKO ZGODOVINE O SLOV. SOC. KLUBU ŠT. 65, J. S. Z.

Piše M. J. Gabrenja.

Leta 1909 smo v Johnstownu, Pa., prvič ustanovili socialistični klub. V začetku je bilo zanj precej navdušenja, ki pa je pozneje pojenjalo. Jaz sem bil odšel na Wallsal, nakar je klub srečno — zaspal. Leta 1911, ko sem se nahajal na Dunlo, sem dobil poročilo, da se je

klub v Johnstownu zopet reorganiziral in da se je vpisalo čez 40 članov. Poslal sem jim dolar s pripombami, naj vpišejo še mene. Čez nekaj tednov sem prišel v Johnstown in se ob prvi priliki udeležil klubove seje, na kateri sem razvidel, da klub zopet "hira". Navzočih je nas bilo le par članov in med njimi ni bilo nobenega navdušenja. Tajnika sem vprašal za vzrok mrtvila v organizaciji, pa je odgovoril, da je med najhujšimi kričači največ hinavščine. Polagoma je postajal klub zopet aktivnejši. Leta 1913 se je vsled neke afere poostiril prepir v klubu. Jaz od svoje strani sem storil vse, da se klub varuje pred razpadom in da ne bi dajal nepotrebne povode nasprotnikom za diskreditiranje vsled krivde enega člana. Da sem ravnal v tem oziru pravilno, mi je potrdil takrat tudi tajnik JSZ. Toda v klubu so nastale proti meni mahinacije in jaz sem se odstranil. Klub je razpadel, krivdo zato pa so valili name; kakor, da je bilo odvisno od moje izbere, če naj klub obstoji ali ne.

V februarju leta 1916 je bilo zbranih v Kranjsko katoliški dvorani 14 oseb in ko sem videl, da žele, naj bi kdo omenil kaj o klubu, sem se oglasil jaz s sugestijo, ako je med njimi želja za organiziranje kluba, da se lahko to stori. Vpisalo se je trinajst oseb ("nesrečna" številka). Sejo smo sklicali na 29. februarja. Izvolili so me za tajnika, in to soglasno. Resno sem odklanjal urad tajnika in izjavil, da rajše prevzamem vsako drugo delo kot tajništvo. Navzoči pa so bili mnenja, ako ne prevzamem tajništva, sploh ni upati na uspevanje kluba in zato sem končno sprejel ta "križ".

Križ je to tudi bil zame. Služil sem za tarčo osebnim neprijateljem na sejah in pri agitaciji. Prisegali so, da nisem še nikdar volil socialistično in mi očitali tudi druge grehe. Vedel sem, od kod piha ta neprijetni veter, toda sem sklenil, da vzdržim do decembra. Na seji meseca junija sem opozoril nadzorni odbor, da bo čas pregledati poslovne knjige. Pižek, član nadzornega odbora pa je dejal, da se s tem ni treba ukvarjati, da je vse dobro. Toda jaz sem ustrajal in izjavil, da bom prinesel knjige 16. julija (1916) na piknik, ki smo ga priredili, da sem tam stvar pregleda. Delo v zaprtih prostorih v vročem poletem času je neprijetno, zato sem jim sugeriral, naj se stvar pregleda na pikniku. Ta navsvet je bil soglasno sprejet. Toda knjige ob omenjeni priliki niso bile pregledane, dasiravno sem Pižeka pozval, naj izpolni svojo dolžnost. Pozival sem jih, naj pregledajo knjige tudi na sejah po pikniku, toda zagotavljali so, "da je že vse dobro". Imel sem pripravljene pobotnice in knjige za pregled, zahteval sem, naj se stvar pregleda, toda tega dela se niso hoteli lotiti. Iz previdnosti sem objavil celoletni računski pregled v Proletarcu ob koncu leta in na letni seji sem ga tudi prečital in izjavil, da ne prevzamem več tajništva. Za ta urad smo dobili samo enega kandidata, ki je bil tudi izvoljen. Njegovo prvo delo je bilo, da je pripovedoval okoli, da sem jaz "socialpatriot" ter da je samo on zastopnik za Proletarca. Potem je bila objavljena čikaška izjava, ki je posebno razburila ljudi ala Pižek. Vršil se je shod v Conemaugh, na katerem je govoril sodrug Kristan za takrat še S. R. Z. Njegov govor so dan pozneje izrabljali za brezmiselno kritiziranje in osebna žaljenja.

Kmalopote tem času sem se zopet sešel s Pižekom, ki mi je pričel očitati, da sem uničil klub in defraudacijo klubove blagajne. Po daljšem prekanjanju je hotel stvar omiliti s tem, da me je dolžil "nepravilnega poslovanja." Grezil je še, da bo stvar objavil v Prosveti in v Proletarcu. V Proletarcu ni bilo ničesar priobčeno, medtem ko je bilo

v Prosveti, št. 18, 1. 1918 poročano, da so prejšnji uradniki uničili klub. Mislilo pa se je na me. Poslal sem poziv, ki je bil priobčen v Proletarec, naj trditev prizadeti tudi dokažejo. Na seji dne 10. feb. (1918) sem jih opozoril na ta poziv in jim ob enem pojasnil, da imava s Pižekom stavo vsled njegove obdolžitve napram meni, češ, da sem poneveril klubov denar od piknika, ki se je vršil prvega maja 1917. Obdolžitelj pa je izjavil, da je prvič to njegova privatna stvar, in da gre le za nepravilno poslovanje. Teden dni pozneje sem jih na seji zopet pozval, naj se stvar razčisti. Strasti osebnega sovraštva pa so nekatere popolnoma prevladale in v tem stanju sem jim izročil knjige. Revizija se je pričela in napram meni so metali obdolžitve. Nekaj dni pozneje je prišel nekdo k meni in mi rekel: "Te že imamo. Iztrgal si tri strani iz knjige." "Tri liste morda misliš," sem odgovoril. "Tri strani," je rekel Pižek. "In tudi nobene pobotnice ni v omari." Od takrat mi nihče več črhal besede o klubu in o skleparijah . . .

Intrigirali pa so proti meni pri društvu Adrija, in kjer so sploh mogli. Časi pa se spreminjajo in intrige se razgaljajo. Ljudje, ki se drže na površju potom intrig, so prej ali slej sami obsojeni.

Kdor je socialist, mora biti povsod socialist, ne pa menjati krinke po okolščinah. Za organizacijo zavednega delavstva ni zdravo, ako igrajo v nji vplivno vlogo ljudje, ki so danes svobodomiselnici in farježrci, jutri zagovorniki kake mešanice, pojutrnjem pa sprejemajo "katoliške žegne." Že leta 1914 sem povedal svoje mnenje o takih "tajnih socialistih." Žal mi je le, da nisem takrat govoril bolj odkrito.

Na osebo, ki sem jo pakrat gori omenil, sem enkrat apeliral, naj se naroči na Proletarca, toda brez uspeha. Izgovor je bil, da ne "šinfra" dovolj čez katoliško vero.

Na očitanja, da na dan volitev nisem volil za socialistične kandidate, izjavljam, da sem oddal zanje vselej svoj glas. Upal pa bi se trditi, da tega niso storili tisti, ki meni očitajo politično skébstvo.

Razmere, ki vladajo pri nas, ni zakrivila vojna, oziroma nesoglasja o vprašanih glede vojne, ampak javni in tajni agentje rimske cerkve. Ljudje so prežeti z verskim afmatizmom, in kot taki so fanatiki iz prepričanja. Dasi ravno ne rad, vendar omenjam tale slučaj: Meseca maja mi je umrlo edino, pet mesecev staro dete. Ko je umiralo, je prišla v stanovanje neka ženska in mi s svetim ognjem v očeh rekla: "Ali te je vendar enkrat?" "Kdo, kaj?", sem jo vprašal. "Bog te je, vidiš, otrok sedaj umira, ker ga nisi dal krstiti." Pokazal bi ji vrata, pa sem se spomnil, da je strasna čitateljica publikacij čikaškega slovenskega meniha, in sem ji le dejal: "Saj vendar otrok ni kriv, in če je tvoj Bog tako neskončno pravičen, čemu mene ne kaznuje?" — "Ti prideš pozneje na vrsto," se je glasil odgovor. Pred letom dni sem bil opozorjen na nekako zahvalo, ki jo je priobčila ta ženska v nabožnem Kazimirjevem listu. Zahvaljevala se je "Mariji sedem žalosti" za zdrav in srečen povratek svojega sina. Zahvala je bila hinavsko skrpučana in originalno delo Kazimirja samega, ki je izrabljal globoko vero te ženske v svoje zaslepljevalne namene. Dogodek ni bil tako srečen, kot se glasi zahvala. Dva sina so ji vzeli k vojakom. Enega je doletela smrt, predno je prišel do strelnih jarkov, drugi pa je bil težko ranjen. Da mu je bila ohranjena roka, se ima zahvaliti tisti stvari, ki se je take matere najbolj boje — znanosti! Vse to je vedel tudi menih, ki priobčuje zahvale za čudeže, izposlovanje po njegovi zaščitnici, na katero se zadnje čase posebno "zaupno" obrača. Nerazsodni čitatelji takih lističev, kot je A. M., seveda ne vprašajo, niti ne skušajo razmišljati, ali se "zahvala," kot je prej omenjena, strinja z resničnim dogodkom ali ne.

Razumem ljubezen starišev do svojih otrok. Okusil sem jo sam in tudi "božjo štrafengo." Mojega je Bog vzel, da kaznuje mene in otroka, njenega pa — ne. Ampak vzel ga je vseeno. Potem se pa še zahvaljuje Mariji. Ne zamerim tej ženi, ker to je njena vera, ona je pobožna iz prepričanja. In kdor govori in dela po svojem prepričanju, ni hinavec.

Taki ljudje so plod vzgoje, ki jo skozi stoletja vliva v ljudske duše katolicizem. Strup tega verskega fanatizma širi danes duhovnik, ki se ne stráši nobenega sredstva za duševno zasužnjevanje med našim narodom. Tisti, ki verujejo v pošteno vzgojevalno, izobraževalno delo, imajo še veliko polje med neuko maso. Samo pridružijo naj se aktivnemu delu tistih, ki ga že vrše.

Tu nas je bilo nekdanj vendarle eno število, ki smo zaupali drug drugemu. Tisti, ki želite, da se klub reorganizira, zglasite se. Učimo se in organizirajmo se. Znanje je moč! Organizacija je moč. Oboje je sila, ki bo privedla človeštvo v socializem.

Res radikálni Slovenci v Ameriki so bili tisti, ki so ustanovili Proletarca. Vedeli so, da potrebuje slovensko delavstvo svoj list, da bo branil delavske interese. Škoda, da ni vsakemu slovenskemu delavcu znana zgodovina Proletarca. Bil je resničen boj, vršila se je velika borba, da se spremeni mišljenje slovenskega delavstva v Ameriki. In Proletarec je zmagal! SNPJ in njeno glasilo se ima zahvaliti Proletarcu, da je danes to, kar je.

Torej še enkrat: tistim, katerim je za organizirano življenje, obnovimo socialistični klub!

VAŽNO ZA VOLILCE V DRŽAVI ILLINOIS IN COOK COUNTY.

Za volitve, ki se vrše dne 2. novembra t. l. je postavila socialistična stranka pri primarnih volitvah dne 15. septembra sledeče kandidate:

za zveznega senatorja: **Gustave T. Fraenckel**,
za kongresmana at large: **Frank H. Hall** in **John Hubert**,
za governorja: **Andrew Lafin**,
za podgovernorja: **George Koop**,
za državnega tajnika: **Clarence H. Owens**,
za državnega auditorja javnih računov: **A. M. Brooks**,
za državnega blagajnika: **Chas. Peebles**,
za državnega pravdnika: **Leopold Saltiel**,
za klerka najvišjega sodišča: **Wm. Bryan**,
za poverjenike državne univerze: **Mary O'Reilly**, **Ellen Persons**, **Caroline F. Urie**.

Kandidati za kongres:

Okraj. Ime in priimek ter naslov.

1. Willis E. Davis, 721 S. State St., Chicago, Ill.
2. Barney Berlyn, 6044 Prairie St., Chicago, Ill.
3. Kellam Foster, 9832 Charles St., Chicago, Ill.
4. Charles Bernek, 3505 W. 26th St., Chicago, Ill.
5. William Newman, 2022 Hastings St., Chicago, Ill.
6. Daniel Uretz, 1641 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
7. Samuel Holland, 2915 W. Division St., Chicago, Ill.
8. Henry C. Stockbridge, 112 S. Morgan St., Chicago, Ill.
9. Evar Anderson, 1534 Wieland Ave., Chicago, Ill.
10. Charles Lorch, 2104 Waveland Ave., Chicago, Ill.
11. F. L. Raymond, 78 N. View St., Aurora.
12. Charles F. Johnson, 1626 10th Ave., Rockford, Ill.
13. Geo. W. Wright, 28 Harrison St., Freeport, Ill.
14. Fred O. Hartline, 119 12th St., Silvis, Ill.
15. Carl W. Nass, R. R. No. 5., Kewanee.
16. Ray Vollmer, Edwards.
17. John Fairchild, R. F. D. No. 13, Kansas.
18. John Russell Heffner, Monticello.
19. F. W. Wenschhoff, Mount Olive.
20. Joseph M. Maisch, Caseyville.

23. Fred A. Cawley, 218 W. N. 2nd St., Centralia, Ill.
25. Daniel Weldy, Mounds, Ill.

Kandidati za državno postavodajo.

Okraj. Ime in priimek ter naslov.

1. Jesse Squires, 204 E. 22nd St.
2. Hiram E. Aldrich, 1459 Jackson Blvd.
3. George E. Moody, 3625 Princeton Ave.
4. Joseph A. Ambroz, 5007 S. Western Ave.
5. Abe Basofin, 603 E. 43rd St.
6. Lewis W. Hardy, 1645 Belmont Ave.
7. William Van Bodegraven, Lansing, Ill.
9. Joseph Novak, 2714 S. Homan.
11. Henry Groenier, 6447 S. May St.
13. Harold O. Forsberg, 242 W. 113th St.
15. John Joseph Jelinek, 1920 Blue Island Ave.
17. Moses J. Herman, Jr., 1456 W. Polk St.
19. E. Conrad Carlson, 5115 W. 22nd Pl., Cicero, Ill.
21. H. W. Harris, 3722 Ferdinand St.
23. William Mack, 1326 N. Harding Ave.
25. Walter Schuth, 3318 N. Kildare Ave.
29. Walter W. Rihl, 56 Goethe St.
31. Maxwell H. Mason, 3522 Broadway Ave.

Kandidati za državni osrednji odbor.

1. Willis E. Davis, 721 S. State St., Chicago, Ill.
2. Charles V. Johnson, 11355 Stephenson Ave., Chicago, Ill.
4. Louis A. Cejka, 2827 S. Spaulding Ave., Chicago.
5. Michael Sambrowski, 1701 S. Peoria St., Chicago, Ill.
6. Henry E. Wickwire, 3334 Madison St., Chicago, Ill.
7. Thos. L. Slater, 648 N. Leamington Ave., Chicago, Ill.
8. Ludwig Miller, 1149 W. Adams St., Chicago, Ill.
9. Karl Kissling, 216 Florimont St., Chicago, Ill.
10. Victor Koehler, 1802 Byron St., Chicago, Ill.
11. F. L. Raymond, 78 N. View St., Aurora.
12. Frank H. Hall, 1706 6th St., Rockford, Ill.
13. H. H. Franks, 737 N. Ottawa Ave., Dixon.
14. Fred A. Hartline, 119 12th St., Silvis.
15. John C. Sjodin, 1274 Florence Ave., Galesburg.
19. Chas. E. Peebles, 828 W. Leafland Ave., Decatur.
21. F. W. Wenschhoff, Mount Olive.
22. William Price, Caseyville.

Primarne volitve in splošno registriranje za Chicago.

15. septembra primarne volitve za državo in County.
2. oktobra splošna registracija za predsedniške volitve.
12. oktobra druga in poslednja splošna registracija.
2. novembra volitve predsednika in podpredsednika Zed. držav ter državnih in okrajnih javnih uradnikov.

Kakor v državi Illinois, tako se vrše splošne registracije tudi po drugih državah in okrožjih ali Countijih. Toda za te registracije ima vsaka država svoje datume; istotako imajo vse države svoje postavljene kandidate, s katerimi imeni se morajo naši sodrugi in somišljeniki seznaniti, predno gredo na volišče. Samo imena kandidatov za predsednika in podpredsednika so v vseh državah ista, to je E. V. Debs in Seymour Stedman.

Tajništvo J. S. Z.

Eksekutiva socialistične stranke je vložila pri washingtonski vladi aplikacije za potne liste za sodruga Cohen-a, Algernon Lee-ja, Oneal-a in Trachtenberga, ki se odpravljajo v Rusijo. Omenjeni gredo, da se seznanijo s tamošnjimi razmerami, in poročajo o zadevi eksekutivi socialistične stranke.

Iz poročil, ki prihajajo iz Kristjanije, je poznati, da je kongres tretje Internacionale izbral v eksekutivo tretje Internacionale iz Zedinjenih držav

John Reeda. Drugi zastopniki tretje Internacionale so Levi za Nemčijo; Qulech za Anglijo; Rosmer za Francijo; Serrati za Italijo; Steinhardt za Avstrijo; Fricka za šandinavske dežele; Čaklin za Bolgarijo; Milkič za Jugoslavijo; Radnynsky za Ogrsko; Sultan Čada za bližnji Vztok; Pek za daljni Vztok; Manxer za Finsko in Wynkoop za Holandsko. Rusijo zastopajo Zinovijev, Bukharin, Radek, Tomsky in Kobozky. Predsednikom oksekutive je bil ponovno izvoljen Zinovijev, tajnikom pa Kobozky.

NAROČNIKOM V DETROITU.

Ker se v Detroitu vse hišne številke spremenjene, prosimo naše naročnike, naj nam te spremembe sporoče, kakor hitro pridejo v veljavo. Obvestite nas potom dopisnice na kateri naznanite prejšnji in novi naslov, ali pa sporočite spremembo sodrugu L. Urbančiču, 250 Frederick Ave. — Upraništvo.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ, se vrši dne 11. septembra (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 424 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujemo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. Organizator.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

SEJE KLUBA ŠT. 1, JSZ.

v Chicagi se vrše vsaki tretji petek v mesecu v dvorani SNPJ, na 2657 So. Lawndale Ave. Pridobivajte klubu novih članov in socializmu novih bojevnikov. — Poleg rednega dnevnega reda imamo na naših sejah tudi diskuzije o važnih dnevnih vprašanjih. Ako še niste član, vas bo poset ene naše seje prepričal o potrebi socialistične organizacije, postali boste član in prihajali redno k sejam, kakor naši drugi člani. Organizator.

LISTU V PODPORO.

Collinwood, O. — John Lokar, \$1.10; John Hrovat, \$1; Neimenovan, \$1; po 50c: Konrad Laurich, Joe Gnidavec, A. Planinšek, Frank Znidar, Anton Arnež, John Orehopec in Mary Izane; po 25c: Lukas Pottay, M. Čebtron, Albert Vouk, Frank Coha, Frank Cigoy, Joe Posnic, F. Kravat, F. Bačar, Anton Marvic; Mike Muža, 15c, skupaj .....\$ 9.00
Gross, Kans. Slov. soc. klub št. 157, J. S. Z., \$5.00; Frank Homar, 25c, skupaj.... 5.25
Peoria, Ill. — Frank Franko 1.00
Collinwood, O. — Frank Tomažič ..... .50

Skupaj . . . . . \$ 15.75
Zadnji izkaz 293.11
Skupaj do 10. septembra \$308.86

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West
Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., John-
stown, Pa.2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown,
Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27,
Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315
Butler St., Pittsburgh, Pa.1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleve-
land, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135,
West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Čenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštних, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Polkovnik E. M. House, nekdanji Wilsonov svetovalec, svari svoje kapitalistične kolege, naj ravnajo z Rusijo drugače, kakor so ravnali doslej. Kmalu potem, ko je francoska vlada izjavila, da podpira gen. Wrangla in poljske imperialiste proti boljševiskom, je dejal polkovnik House, da se bori vztok največ s propagando, med tem ko se bori zapad največ z nasiljem. Polkovniku Housu se svita, kakor se je začelo svitati v glavi že mnogim drugim njegovega razreda — namreč, da dokler ne bodo pustili zapadni imperijalisti sovjetske vlade pri miru, tako dolgo tudi same ne morejo pričakovati miru in normalnega življenja. Kar je dobrega v Rusiji, se bo obdržalo, kar ni popolno se bo popravilo, in kar je slabega, bo odpadlo prej ali slej. Vse to pa mora izvesti rusko ljudstvo samo, brez zunanje vmešavanja. Samo-odločevanje mora biti tudi za Rusijo!

O združitvi.

(Iz urada predsednika S. D. P. Z.)

Meseca februarja in marca 1. l. je članstvo naše organizacije odglasovalo za preložitev redne konvencije, ki se je imela vršiti na podlagi pravil v maju. Zakaj se je zahtevala preložitev konvencije, je članstvo, kakor upam, na jasnem.

Gl. odbor je na svoji polletni seji pazno preštudiral vse zadrževalne okolščine za takojšnjo združenje in bilo je sklenjeno, da se konvencija za nedoločen čas še odloži do prihodnjega leta. Zakaj je glavni odbor za nadaljno odgoditev konvencije, mi ni potrebno natančno opisovanje vzrokov, pač pa lahko omenim, da se bo s to odgoditvijo prihranilo organizaciji precej tisočakov.

Združenje s S. N. P. J. je teoretično izvršeno, pač pa je potrebno premostiti vse druge zadržke združenju, s tem, da se zadosti zakonom raznih držav, kjer so naše organizacije inkorporirane. Ko bodo vse te zadeve izravnane, kar upam, da se zgodi v najkrajšem času, bo na zahtevo države Illinois šest mesecev po združenju skupna konvencija vseh združenih organizacij in takrat se bo uresničila želja članstva.

Z združevalnim delom so danes velike poteškoče, ne od strani članstva, ampak vsled zakonov raznih držav, s katerimi imajo naše podporne organizacije opravka. Vsaka teh držav ima kake zadržke, ki pa so vsi premagljivi, tudi če je v stvari kaka posebna opozicija proti združenju. Vse ovire se dajo premagati, samo ako je splošno članstvo za uresničenje ideje združenja.

Kot razvidim, pričakuje naše članstvo nestrpnost združenja, in prepričan sem, da ne bo treba več dolgo čakati, da dosežemo ta tako zaželjeni cilj.

Na zadnji konvenciji SDPZ., ki se je vršila 1. 1916 v Pittsburghu, sem bil izvoljen v urad predsednika te organizacije in sprejel sem ta posel z nado, da mi tega urada ne bo treba držati dolgo časa nego ga bom lahko izročil v roke odbora združene organizacije. Kljub temu, da združevalno delo ni šlo tako gladko, kot smo želeli, sem danes do cela uverjen, da se mi bo izpolnila največja želja, kar sem jih še imel na polju naših organizacij. Če upoštevamo teškoče, ki smo jih imeli in ki se jih nismo nadejali pred štirimi leti, lahko trdim, da smo stvar izvedli po najboljši poti in načrtu in čudim se le, da smo, vpoštevajoč teškoče, tako blizu zaželenega združenja.

Morda je kdo izmed našega članstva, ki želi kako posebno spremembo v organizaciji. Vem, da članstvo z mano vred pričakuje združenega sestanka naših podpornih organizacij in zato mislim, da ne bi bilo umestno za tako kratko dobo sklepati o kakim malih spremembah in delati organizaciji izredne in morda nepotrebne stroške. Združena organizacija naj uredi vse nedostatke, kar jih imajo sedaj naše posamezne organizacije.

Bratski pozdrav vsemu članstvu naše S. D. P. Z.!

John Prostor.

KDOR NI SLEP IN GLUH!

ta je gotovo slišal o naših zemljiščih v North Carolina in se je sedaj že odločil, da pride na lastne oči pogledati kaka bodočnost čaka vse tiste, ki bodo kupili farmo v slovenski koloniji v North Carolini, kjer raste in uspeva najboljše tobak, bombaž, koruza, krompir i. t. d. V štirih slovenskih listih smo naznanili občinstvu našo pozicijo in po možnosti smo osebno odgovarjali na vsa pisma, katera smo prejeli v teku zadnjih par tednov, tako da ne bo imel nikdo izgovora, da smo mi krivi, če je zakasnil.

Ravno sedaj je čas, da se takoj odločite in pridete osebno pogledati kake pridelke imajo farmerji v naši okolici in če je gola resnica, kar smo vam mi ves čas trdili, da en aker našega zemljišča producira ravno toliko ali pa še več kot štiri akri najboljše zemlje v Illinoisu ali pa Iowi. Sedaj je čas, da pridete in vidite na lastne oči, koliko bodo dobili naši farmerji za en aker tobaka, ali en aker krompirja, koruze, pšenice ali drugih pridelkov. Sedaj je čas, da pridete in vidite kako fino podnebje imamo tukaj, kaka je voda in kaki so drugi pogoji za uspeh in napredek na naših zemljiščih.

Mi še danes trdimo in bomo trdili (ker dejstev se ne da ovreči), da je tu bodočnost za našega rojaka, kjer ima rodovito črno prst, najboljše podnebje, zdravo pitno vodo, 240 dni v letu brez mraza in vse kondicije za uspeh.

Ali ste že videli zemljišča, kjer bi mogli farmerji pridelati na štirih akrih \$6000 čistega dobička z malim trudom, kjer farmer aktualno dela komaj pet mesecev v letu? Nikar ne zamenjajte naših zemljišč s truck farmerijo, kajti truck farmerji na naših zemljiščih pridelajo veliko več kot pa navadni farmerji — mi govorimo samo o možnostih, ki jih imajo farmerji v splošnem.

Statistika vladnega agrikulturnega oddelka v Washingtonu kaže, da je povprečen pridelek na aker za državo Illinois komaj \$38.27, za Iowo \$36.76, za Indiano \$39.80 in da stanejo zemljišča od \$200 do \$800 aker. In illinoijski farmerji niso reveži. Kaj in koliko pa more človek pričakovati od naših zemljišč, ki so v stanu producirati od \$400 do \$1,500 na aker v eni sezoni?

Zapomnite si, naš namen ni blufati ljudstva, ker to nam ne bi prav nič pomagalo, kajti vsak kogar interesirajo naše trditve, bo prišel in investigiral, bo šel od farmerja do farmerja in se na lastne oči pre-

pričal, da je vse to, kar mi trdimo, čista, gola resnica in da imajo naši farmerji celo boljše dohodke, kakor smo si mi upali zapisati.

Mi smo gotovi, da bo vsak kupil, ki si pride ogledati kraj in naša zemljišča, kajti tu ni nobene prevare, nobenega nepotrebnega olepšavanja. In sedaj je čas, da pridete, ko delamo kanale in pota na teh zemljiščih, ko je cena še vam pristopna, kajti ko bodo kanali in pota zgotovljena, bodo postale cene navadnemu delavcu brez večjega kapitala nepristopne. Če še niste prejeli naših cirkularjev in popisa zemljišča, potem pišite na

A. H. SKUBIC & CO.

Room 79, Metropolitan Block,
Chicago, Ill.

Prava železničarska ura!

Je pozlačena, krasno engravirana, ima 21 kamnov in je garantirana za 25 let, dobite jo za \$10.75. Ponudba le za kratko dobo.

Le enkrat se vam ponudi prilika za tako ponudbo, kakor je ta. Pomislite, za \$10.75 dobite pravo železničarsko uro, vredna \$25.00. Ura, katere sliko vidite tu, je pozlačena, krasno engravirana, trpežna, ima 21 kamnov prvega reda in kolesje švicarskega modela, garantirana za 25 let. Te ure so svetovno znane za najboljše in drže pravi čas do minute. Sprevodniki in strojevodje na železnicah imajo te ure in vlaki odhajajo in prihajajo po času teh ur. Kdor koli želi dobro uro in biti z njo zadovoljen, mu svetujemo, naj si kupi eno teh

in ne bo mu nikdar žal. Te ure se prodajajo po zelo visoki ceni, toda mi hočemo prepričati publiko o najboljši kakovosti naših ur za nizke cene, zato smo se odločili, da jih bomo za kratko dobo prodali za malo svoto \$10.75. Če z njo ne boste zadovoljni, nam jo lahko pošljete nazaj in mi vam povrnemo svoto.

ZASTONJ: Kdor izreže ta oglas in nam ga pošlje zaeno z naročilom, mu damo POPOLNOMA ZASTONJ krasen privesek za ruo (fob in kratvatno iglo).

NE POSILJATE DENARJA NAPREJ. Izrežite ta oglas in ga nam pošljite zaeno s svoto 25c za pošiljanje in poštno stroške. Za pošiljanje plačate, kadar jo prejmete na vaš dom. Požurite se z naročilom, predno bodo šle tem uram cene kviško. Pišite takoj na:

VARIETY SALES COMPANY,

(Dep't. 242 D)

1016 Milwaukee Ave.,

Chicago, Ill.